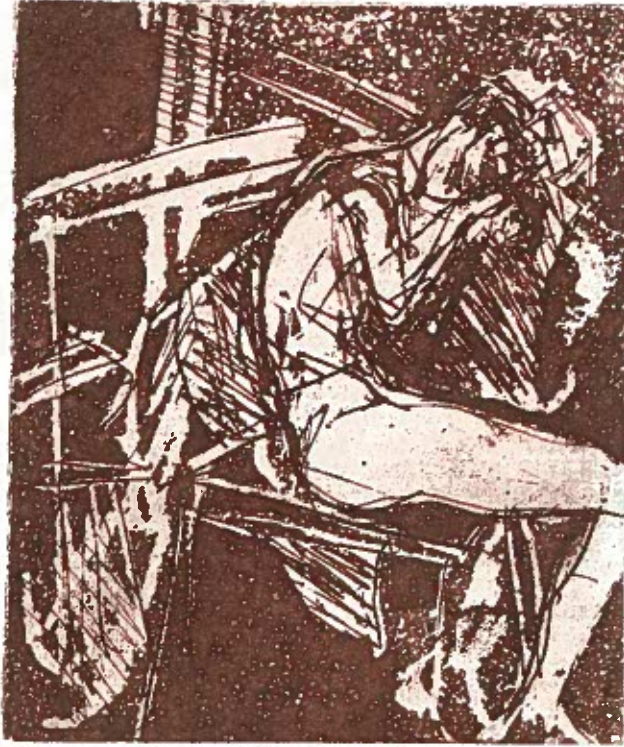

ağın

DÜŞÜN VE SANAT DERGİSİ

Dr. Vâkîf ÖZKUL ●
İlhamî Turan ●
Doç. Zafer Gençaydın ●
Dr. Kriton Dinçmen ●
Ahmet Samur ●
Sevgi Talu ●
Mustafa Özdem ●
İsmail Beydemir ●
Hüseyin Kabasakal ●

● H. Cüneyt Özkul
● Akif Uğurlu
● İsmail Ercan
● Tuğba Sarioğlu
● Serap Tandoğan
● Zişan Dolgunyürek
● Süleyman S. Taşbaşı
● Mehmet Orhan

ABONELERİMİZ

78. **İrfan Niksarlı**
Baş Harık Mah. Paşa Köşkü Sok.
Öğretmenler Sit. No: 36/9 Malatya
(Ocak sayısında basım hatası nedeni ile
yarım çıktığı için yeniden yayınlandı.)
95. **Asal Uçkunkaya**
Gazi Evrenos Cad. Zümrüt Apt. No: 20/3
Yeşilköy-İstanbul Tel: 573 62 43
96. **Vildan Savaşer**
Nevbahar Mah. Bakı Bey Sok. No:5/1
Haseki-İstanbul
97. **Ercan Karaoğlu**
Yakacık Mah. Çeltik Sok. No: 5/17
06310 K.Ören-Ankara Tel: 358 25 21
98. **Sumru Kağnıcıoğlu (Niksarlı)**
Vükela Cad. No: 25/18 Bostancı-İstanbul
99. **Mahmure Güder**
İnönü Mah. G.M.K. Bulvarı Emel Sit. B.Bl.
No: 3/12 33130 - Mersin
100. **Levent Güder**
Necatibey Cad. Hanımeli Sok. No: 49/B
Sıhhiye-Ankara
101. **Rüşü Köprülü**
Hüdavendigar Cad. Saffet Paşa Sok.
Nuri Bey İş Hanı No: 11 Sirkeci-İstanbul
102. **Mustafa Çelenk**
(Adresinin Bildirilmesi)
103. **Mustafa Dirlik**
Meneviş Sok. Ses Apt. No: 33/3
A.Ayrancı-Ankara
104. **Beyhan Bilir**
Muratlı Cad. Devlet Loj. B. Bl. Tekirdağ
105. **Macit Yaşar**
Akyüz Sok. No: 31/8 K.Esat-Ankara
106. **Lokman Akkaya**
Telsizler Yolu T.E.K. Ambarlı Santral Loj.
B.1 Bl. Da. 2 Ambarlı-Avcılar-İstanbul
107. **Ahmet Gencer**
Tarlabaşı cad. Basmatulumba Sok. No: 6
Taksim - İstanbul

DERNEĞİMİZİN ÜYELERİ

57. **Bedri Özer**
Ev: Havacılar Sit. No: 3/22 D.Evler-Ankara
İş: Özer Emlak 3. Cad. No: 27/C
D.Evler-Ankara Tel: 335 67 70 Ev: 345 54 56
58. **Mehmet Kılıç**
Ev: Gülveren Mah. Orhaneli S. 483 Ankara
İş: Bağ-Kur Gn. Müd.Lüğü Bil. İşl. D.Bşk.lığı
Ankara Tel: 231 71 20/355 Ev: 320 16 19
59. **Mehmet Uğur**
Ev: İlkadım Mah. Namdar S. 482/18 Dikmen
Ankara Tel: 356 44 28 - 355 37 34
İş: 5. Cad. 85/C Aktepe-Ankara
60. **Gürbüz Yavuz**
Ev: Havacılar Sit. I. Bl. 12. Cad. D.Evler-Ankara
İş: TUSAŞ A.Ş. Ank. TEL: Ev. 346 92 55 İş: iç/4604
61. **Fikri Özer**
Ev: Etlik Kuyuyası Cad. İncili S. 53/7 Ankara
Tel: 352 76 52 Tel: İş: 349 03 19
İş: Kalım S. 15 Siteler - Ankara
62. **Kemal Güllüer**
Ev: T.A.İ. Loj. B 9/6 Mürted-Ankara
Tel: 9- 4523.1685
İş: TUSAŞ Eğitim Bölümü Mürted-Ankara
63. **Hasan Özden**
Aşağı Öveçler II Cad. 45/8 Dikmen - Ank.
Tel: 481 34 54 İş: 341 56 76 - 278 02 38
64. **Ali Naci Kurtkaya**
RAY I Apt. Kat. 6 No: 21 Sabit Pazar Bitişliği
Erenköy - İstanbul Tel: 348 80 20
65. **Hüsamettin Ertuğrul**
Anık S. İmren Apt. 6/13 A.Eğlence
Etlik - Ankara Tel: 321 35 53
66. **H. Burçin Yandımata**
Binsesin Sitesi 31 Ümitköy - Ankara
Tel: 235 09 92
67. **Fatih Aydoğmuş**
Kızılarpınarı Cad. 178/4 K.Ören - Ankara
İş Tel: 345 01 95
68. **Necla Karataş**
Erler Mah. Sb. Loj. Ofaz Apt. D.2
Etmesgut - Ankara Tel: 224 42 21

Sahibi

**AĞIN Kültür ve Dayanışma Derneği Adına
Dr. VAKIF ÖZKUL**

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
MUAMMER NİKSARLI

Yazı Kurulu

**Nihat ASYALI
Dr. Vakıf ÖZKUL
Nihat İSPİR
Rüştü ASYALI
Muammer NİKSARLI
H. Cüneyt ÖZKUL
M.Cavit ALPASLAN
Yıldız İRENGÜN
Nadir YILMAZ**

Yazışma Adresi:

Necatibey Cad. Uysal Apt No: 20/16
Tel: 230 11 54 06430 - ANKARA

Banka Hesap Numarası:
Ziraat Bankası/Yenişehir Şubesi
Ağın Kültür ve Dayanışma Derneği
Hesap No: 16890

Gönderilen yazılar yayınlansın
yayınlansın fade edilmez ve
telif ücreti ödenmez.

DERGİMİZ AYDA BİR ÇIKAR
Yıl: 2 Sayı: 7 1992

TASARIM: HACAN - 425 86 43
DİZGİ: Celâlettin ÇEVİK 286 84 89
BASKI: GÖZDE OFSET 230 78 73
Ön Kapak: E/A Gravür İsmail İhan 1991

KAYGILI BİR BAŞYAZI

Eylül, 1991 de Dergimiz İkinci kez yayın yaşamına girerken il ve ilçe amirlerinden yazı isteğinde bulunmuştuk. O zamanki Elazığ Valisi Sayın Muharrem Göktaoğlu'nun gönderdiği yazı ilk sayıda yayımlandı. Ne yazık ki, diğer yöneticilerden bir ses çıkmadı.

Sayın Kaymakamımızın Ağın'a ve yöresine söyleyecekleri, iletecekleri bir mesajları yok mudur? Meslek yaşamının baharında bir anı'sını kalıcı kılmak istemez mi?

Halkımızın oylarıyla İşbaşına gelen Sayın Belediye Başkanımızın'da yaptığı işler, yapmaya uğraştıkları ya da yapamadıklarını sanırım insanlarımız öğrenmek isteyeceklerdir.

Tarım ve meyvecilik alanında neler yapılmıştır, verilenlerden ve öğretilenlerden nasıl bir karşılık gelmiştir. Nüfus hareketleri hangi yönde değişmektedir. Eğitimimiz ne durumdadır, okullarımızda kaç Öğrencimiz vardır, başarı oranları nedir? Emniyet teşkilatımız kurulmuştur, P.T.T.miz yeni olanakları ile çalışmaya başlamıştır. Sağlık örgütümüz nasıldır, nasıl çalışır. Esnafın durumu nedir, kaç işyerimiz var?

Öğrenmek istediğimiz o kadar çok konu vardı. Her sayıda bir kuruluşumuzu tanıtabiliriz.

Yazmaya heveslenen gençlerimiz nerede? Röportaj yapmayı düşünenlerimiz kimlerdir? Bu hatırlatmayı daha da uzatabiliriz. Gerçekirse isim zikrederek çağında bulunabiliriz.

1936 yılında rahmetli Prof. Cemil BLSEN'in (birkaç yıl önce İzmir'de vefat etmiştir) İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü sırasında öğrencilere yaptırdığı bir araştırma sonucunda, nüfus yoğunluğuna göre okuma-yazma oranı en yüksek olan yer AĞIN bulunmuştur. Bu oran, şimdi daha da yükselmiş olmalı. İstatistik yapılabilirse, her meslekten yetişen insan sayısı, okuyanları şaşırtacak rakamlara yükselir.

Bu kadar büyük potansiyel bir değil, birkaç dergiyi beslemeye yeter de artar bile. Biraz kımıldanabilirsek.

Birinci ve İkinci AĞIN DERGİSİ'nin devamlı yazarlarını hepimiz okuyor ve tanıyoruz. Bunlara yürekten teşekkür ediyoruz. Sayın İsmail Beydemir'in 2/92 sayısındaki "İKİ AĞIN YAZARLARINA" isimli destanının üzerine başka birşey söyleyebilir mi?

Bugün Ağın'da yaşayan nüfusun dört katı İstanbul'da üç katı Ankara'da ve başka illerde yaşamaktadır. Abonelerimizin adreslerini dergide okumaktasınız. Bu yazı yazılınca kadar ki sayı henüz yüzellilerde. Ayda bir paket Sigara parasını dergiye ayıramayan hemşerilerimize ne söyleyebilir ki?..

Bu rakam hepimizi düşündürmeli. Birinci AĞIN'ın abone sayısı 500 idi, ikinci AĞIN'ınki neden 1000 olmasın?

En yakınımızda ve içimizdekiler henüz abone ve üye değil. Ama mangaldaki kolay üföleyorum. Birkaç milyarderimiz, birçok multimilyonerimiz var. Hiçbirimiz unutmayalım ki, hepimiz insanız, en sonunda insan insansız yapamaz.

AĞIN'ı iseniz, AĞIN DERGİSİ'nde buluşalım.

Dr. Vakıf ÖZKUL

MÜZİK ÜZERİNE

İLHAMİ TURAN

Müzik insanlıkla beraber başlar. En ilkel toplumlar da, insan konuşmayı henüz beceremediği için bir takım sesler çıkararak anlaşma yomluna gitmiş, daha sonra cisimlere vurarak ritm olayını geliştirmiş, bazı vücut figürleriyle ritme eşlik ederek raksı yaratmıştır. Doğal afetlerden ve her türlü tehlikelerden korunmak amacıyla bu kabil hareket ve seslere başvurduğu gibi, her türlü sevinç, kutlama ve üzücü olaylar karşısında da, aynı yöntemleri uygulamıştır. Kamışlara üfleyerek en ilkel nefesli sazı icat etmeleri bu döneme rastlar.

M.Ö. 3500 yıllarına kadar Mezopotamya'da hüküm süren Sümer'lerin Türk asıllı olduklarına dair belgeler mevcuttur. Bu kavimin daha sonraları Babil, Asur, Finike ve Mısır medeniyetlerine temel oluşturduğu bilinmektedir. M.Ö. 500 yıllarında yaşayan Yunanlı Pisagor monokord adını verdiği gerili telden çıkardığı sesleri, tel uzunluğu ile sesin kalınlığı (titreşim sayısı) arasındaki bağıntıyı incelemiştir. O çağlarda, tüm ortadoğu ve doğulu kavimlerin kullandıkları ortak sesleri monokord üzerinde öğrencileriyle birlikte denemiş 9 komalık (tam ses aralığı), 8 komalık (minör ton aralığı), 5 komalık (Apotom aralık), 4 komalık (Limma veya yarım ses aralığı), 22 komalık tam dördü, 31 komalık tam beşli ve 53 komalık tam sekizli (bir gam) yi bulmuştur.

Yüzyıllar boyunca, tek sesli olarak geliştirilen musikî muhtelif ülkelerde değişik makamlar oluşturmuş, böylece Yunan, Arab, Acem, Hind, Çin ve Türk musikîleri adı altında yöresel biçimler almıştır.

Orta Asya Türkleri yüğ denilen ayinlerinde ve toy adını verdikleri düğünlerinde daima musikî ile iç içe olmuşlar ve enstrüman olarak bugünkü ud ve bağlamanın dedesi olarak kabul edilen pipa ve kopuz'u kullanmışlar, davul ile de ritm tutmuşlardır. Tek enstrümanla icra edilen ezgilere gök, vokal (sesle okunan) lara IR denirdi. Göktürk'lerin, Uygur'ların askeri müzikayı kullandıkları bilinir. Türk toplumunun İslamiyeti kabulü, kendi arzu ve inisiyatifleri ile olmuştur. Bu cümleden olarak Türk müziğinin Arab veya Acem kökenli olduğu iddiaları mesnetsiz olup, aksine bu iki müzik türünün daima musikimizin

gölgesinde kaldığı bir gerçektir. Çünkü Türk, gittiği, hüküm sürdüğü her yöreye kendi kültüründen daima bir şeyler bırakmıştır. 10. Asırdan itibaren Anadolu'ya göçe başlayan Türk kavmi, beraberinde getirdiği musiki türünü, daha önce Anadolu'da icra edilen tür ile kaynaştırarak bir bütün oluşturmuştur. Bu konudaki bilimsel çalışmaları şöylece sıralayabiliriz:

Farabi (870-950) genel musiki kuralları ve aralıklarının tamamının isimlerini arabçaya çevirmiştir. (Bakiye, Mücennep, Tanini gibi). Azerbaycanlı Safiyüddin (1224-1294) makamları, aralıkları, usulleri ve zamanının çalgılarını Kitab-ül edvar adlı eserinde belirtmiştir. Ayrıca nüzhe ve mugni adında iki yeni çalgı bulmuştur. İran'da yaşayan Kutbettin (1236-1311) Safiyüddin'in kitabını acemceye çevirmiş ve bu bilgileri İran'a aktarmıştır. Hz. Mevlana'nın oğlu Sultan Veled (1226-1312) mevlevi musikisinin temellerini ilk oluşturan zattır. Azerbaycanlı Abdülkadir Maragi (1360-1435) Cami-ül Elhan adlı eseri ile çağının musikisini etraflıca anlatmış, ses sistemli, makamlar, usuller ve saz türleri hakkında geniş bilgiler vermiştir. Sayılan bu zevat Türktür, Osmanlı değil. Ancak, daha ileriki yıllarda II. Murad ile başlayan teşvik ve himayenin III. Selim ile had saffhaya ulaştığı da doğrudur ve de iyi olmuştur. Aksi halde bir İTRİ, bir GAZİ GİRAY, bir ALİ UFKİ, bir DEDE, bir SADULLAH AĞA, bir ZEKÂİ DEDE, emektar bazı azınlıklar (tatyos, Onnik, Andon vs.), Abdülhalim Ağa'lar, Hacı Arif'ler, Tamburi Ali Efendiler gibi niceleri nasıl yetişirdi?

Avrupa'da ise, 16 ncı asırdan itibaren ses dizisinin tam ses, yarım ses olarak basitleştirilmesi ile armoni, yani çok seslilik gelişmeye başladı. Böylece Batı Musikisi ve Evrensel Müzik'in temelleri atılmış oldu. Bu arada Ortadoğu ve Doğu ülkeleri eski ses sistemine bağlı kalarak tek sesli musikiyi melodik olarak geliştirdiler. Bu gelişme sonucu, Farabi'den günümüze dek 1000 yıllık süreçte 562 makam icad edilmiştir. Halan 200 kadarı notalı olup, bunların 60-70 kadarı ile icra-i sanat edilmektedir.

Türk Musikisinin tarih içindeki gelişimini bir sıralamaya tabi tutarsak, şu sonuca varırız:

- I nci dönem..... İlk çağlardan M.S. 1400'e kadar olan dönem (Abdülkadir Meraği'ye kadar)
- II nci dönem..... 1400-1700 (Meragi-İtrî) arası dönem ki, Mevlevî Müziğinin ön planda olduğu devir.
- III ncü dönem..... 1700-1800 (İtrî-Dede arası dönem) ki buna kalasik dönem de diyebiliriz. Lale dervri ve III. Selim Ekolü dönemi. Batı da Bethoven Ekolü de aynı döneme rastlar.
- IV ncü dönem..... 1845-1885 (Neoklasik dönem) Tatyos, Zekai Dede, Hacı Arif, Hacı Faik, Tamburi Ali Efendi v.b. bu dönemin sima-larındandır.
- V nci dönem..... 1885-1955 (Romantik Dönem) Şevki Bey, Ahmet Rasim, Tam-buri Cemil, Udi Nevres, Rakım Erkuflu, Lemi Atlı, Mustafa Nafiz, Bimen Şen, Sadettin Kaynak, Selahaddin Pınar, Suphi Ziya, Yesari Asım, Şerif İçli, Osman Nihat, Refik Fersan, ve daha niceleri bu dönemin ustalarıdır.
- VI ncı dönem..... Reform dönemi (1955 ten günümüze kadar)

Türk Musikisi sisteminin anatomik yapısından kay-naklanan, bu günkü müzik türlerimizi ise, açıklamalı olarak şu şekilde gruplandırabiliriz.

- I. Türk Sanat Müziği
5 ve 6 ncı dönemin müzik türü ile birlikte şarkı, fantezi türü müzik bu isimle adlandırılıp, daha ziyade aydın kesimce benimsenmektedir.
- II. Türk Halk Müziği.
Yöresel ve bölgesel özellikler taşıyan ve daha ziyade kırsal kesimin benimsediği bir müzik türüdür. Ayrıntılarına aşağıda ayrıca değineceğim.
- III. Çağdaş Türk Halk Müziği
Yöresel ve bölgesel bir özellik taşımayan Ruhi SU ile başlayıp, F. KISAPARMAK ve LİVANELİ'lerle devam ettirilmekte olan devletin toplu iletişim araçlarından ziyade Kaset yolu ile belli bir yaş kesmine ve belli bir kitleye hitap eden bir müzik.
- IV Arabesk Müzik.. Geleneksel Türk Musikisinin son 50 yıl içinde eğitimsiz, denetimsiz, gözetimsiz di-siplinsiz kalması sonucu ve de özellikle Güneydoğu Yöremizi etkisi alanına alan güçlü Arab istasyon-

larının yayınından da esinlenen, kaset yolu ile gene belli bir yaş kesmine ve belli bir kitleye hitabeden bir müzik türü.

V Türk Eğlence Müziği

Dinletmekten ziyade oynatan her türlü müzik türü olup, çoğunlukla ulusal kökenlidir.

BATİ MUSİKİSİ sistemine dayalı evrensel kökenli Müzik Türleri:

- I Dramatik Senfonik Batı Sanat Müziği
- II Hafif Batı Müziği
- III Pop Müziği (Pöpüler) Eğlence ve dans amacına yönelik müzik.
- IV Caz Müziği (Amerikan Kökenli Klasik Caz)
- V Arajman Müzik (Derleme Eziziller+Söz Yakıştırma)

Musikimizin tarihsel gelişiminin III ve IV ncü dönemlerinde bir nevi Saray Üniversitesi niteliği taşıyan ENDERUN'un 19 ncü yüzyıl sonlarına doğru etkinliğini kaybetmeye başladığı ve yerini Darül Bedai'ye bıraktığı görülür. 1826 da Ordunun islahı için kurulan Nizami Cedit'de görevlendirilen yabancı uzmanlar Askerî Muzika'yı kurarak, geleneksel musi-kimizi de bu dar çerçevenin içine çekmek iste-mişlerdir. 19 ncü asrın ilk yarısında, Batı'dan askeri müzikada kullanılmak üzere getirtilen karnetin de Anadolu'ya Gınata adıyla intikali 1850 li yıllara rast-lar. Böylece Darül Bedainin Musiki bölümünde bir ta-raftan klasik batı, bir taraftan klasik Türk Musikisi eğitimi 16 Mart 1916 da bu bölüm kapatılancaya kadar sürmüştür. 1917 de Darül Elhan açılmıştır, ancak 1919 da, o da kapatılmıştır. 1923 de Darül Elhan tekrar açılmış, 1926 da tamamen kapatılmıştır. Bunu müteakip İstanbul Belediye Konservatuarı küçük çapta çalışmalarını sürdürmüştür.

Bir taraftan bitmek tükenmek bilmeyen savaşlardan galip ama yorgun ve bitkin çıkmış bir millet, bir taraftan hızla onarım bekleyen harap ol-maya yüz tutmuş bir vatan, çoğunluğu eskiye, özleme dayanan değişik fikir akımlarının hüküm sürdüğü bir sosyal ortam ve tüm bunları ilke ve dev-rimleriyle göğüslemeye çalışan ATATÜRK. /Sanatsız kalmış bir milletin hayat damarlarından biri kopmuştur./ diyen bir dahinin, 1926-1938 arası 12 yıllık dönemde konuya ciddi olarak eğildiği, ancak ömrünün vefa etmediği şeklinde düşünmek daha doğru olur kanaatindeyim. Bir batı musikisi konser-vatuarı açılışı, Ankara Radyosu ve İstanbul Radyo-sunun yayına geçişi dışında bir atılım olduğu söylenemez. Dernek ve kuruluşların faaliyeti meyanında Darütaallimi Musiki (Bugünkü Üsküdar

Musiki Cemiyeti) zikredilebilir. Ankara radyosu ekolleşmeden önce İstanbul Radyosuna bu cemiyetin kaynak oluşturduğu, daha sonraları ise, Ankara Radyosundan yetişmiş elemanların arasından İstanbul'a bazı transferler yapıldığı vakidir.

Tarihi gelişim süreci içinde kaybolmaya yüz tutmuş binlerce değişik formdaki eserlerden kurtarılabileni radyo kütüphanesine kazandırılırken, diğer yandan musikimizin bilimsel rayına oturtulması için üstün gayretler sarfeden Dr. Suphi EZGİ, Rauf YEKTA, Sadettin AREL gibi zevatı saygı ve rahmetle anmak bir borçtur.

Bu geçiş döneminde Anadolu'da durum nedir? İnceliyelim:

Doğu Karadeniz yöresi tulum ve kemençesi ile son derece hareketli ve coşkulu müziğini icra ederken, daha doğuda Artvinden itibaren akordeon ağırlıklı, ritimleri daha düzenli Azeri tarzı, Kafkas tarzı bir icra görürüz. Erzurum yöresinde türkü, uzun hava, divan, müstezat ve oyun havaları hakimdir. Türkü ve uzunhavalarda 4 lük maniler kullanılırken divan ve müstezat türlerinde aruz kalıbı uygulanmıştır. Erzincan, Eğin, Ağın, Arapkir, Elbistan, Malatya yöresinin müzik türü türkü, uzunhava, ağıt ve oyun havalarından oluşur. Bu arada merhum Bestekar Malatya'lı Fahri KAYAHAN, eserlerinde Merhum Sadettin KAYNAK'tan esintiler olmakla birlikte, yöresel eğililere ağırlık veren bir sanatçı olarak saygı ile anılmalıdır. Diğer taraftan, o yörelerde uzun süre yedek subay olarak görev yapan Merhum Sadettin KAYNAK'ın da, Hüseyini ve Mahayyer makamında ve türkü formundaki birçok eserinde yöremiz müziğinden esintiler bulunduğunu biliyoruz. Anılan yörede; çalgı olarak davul, zurna, gırnata, kemene, cümbüş kullanılır. Adıyaman-Urfa arası bölge bir nevi uzun hava olan barak havalarına ağırlık verir. Harput'a gelince farklı ve zengin bir müzik ile karşılaşırız:

Çalgılar davul, dömbek (darbuka), zurna, gırnata, kaval (esas yeri Eğindir. Harputta çığırma denen nevi kullanılır). Kemene, kanun, saz, tef, cümbüş gibi çeşitlerden oluşur. Makamlardan rast, mahur, uşşak, saba, hüseyini, muhayyer, karcıgar, muhalif (hüzzam), beyatı, hicaz, gibi çeşitler icra edilir. Dörtlük diziler türkü ve uzunhavalara söz oluştururken divan, müstezat, ibrahimiye, hoyrat gibi türler de aruz kalıbına da yer verilir, ritm ve usul olarak düyek (8/8), sofyan (4/4), curcuna (10/8), Sengin semai (6/4), Türk aksağı (5/8), aksak (9/8), yürük semai (6/8), nim evsat (13/4) kullanılmıştır.

Harput'ta musiki meclislerine meşk adı verilir. Meşke fasilla başlanır, uzunhava türleri araya serpiştirilir, hareketli türkülerle meşk sona erer.

Diyarbakır'da merhum Celal Güzelses, yöre müziği için bir ekol kabul edilmek gerekir. Harput

müziği ile birçok ortak yanları vardır. Urfa yöresinde hoyrat, uzunhava ve türkü hakimdir. İç Anadolu'da Konya ve Kayseri'de halk sazlarının yanında klasik sazlara da yer verildiğini görürüz, İcranın adı gene meşktir. Konya'da, yılda birkez Mevlevi Müziği türleri icra edilmekte, ney başta olmak üzere rebap, tambur, kudüm kemençe gibi enstrümanlar kullanılmaktadır.

Halk ozanlarımızdan miras kalan bağlamanın ise, tüm yörelerimizin ortak sazı olduğunu biliyoruz. Batıya doğru gidildiğinde, Göller Bölgesine vardığımızda hoyrat, yerini Gurbet havalarına bırakır, mahalli sazlardan pipsi ön plana geçer, Eğede yürük havaları, Akdenizde Konya etnikli ve ritmik türküler hakimdir. Trakya yöresinde, Rumeli ezgileri ve eski İstanbul Türküleri ağırlık kazanır.

Sonuc: Bu saydığımız yöresel müzik türlerinin kökeninde Asya'dan göç ile gelen müzik türü yatar. ne saltanattan himaye veya denetim görmüş, ne de dış müdahalelerden etkilenmiştir. Ancak, sosyal yapı değiştikçe, teknoloji ilerledikçe, her sanat dalında olduğu gibi musiki de birtakım yenilikler olacaktır. Ancak, eski eserlerin klasik olsun, neoklasik olsun asli yapısının korunmasından yana olduğumu belirtmeliyim. Devlet konservatuvarları, Belediye konservatuvarları, Devlet Koroları, Müsiki demek ve kuruluşları vs.nin gün geçtikçe sayılarının artması ve genç kuşağın konuyu sevmesi ve benimsemesi bence memnuniyet verici. Ancak, tüm bu kuruluşlar için bir denetim boşluğu veya zaafiyeti söz konusudur. Dikkat ve titizlikle tefrik edilecek kişilerden oluşturulacak bir denetleme kurulunun bu konuda yapacakları periyodik denetimler, musikimizin daha da saygın bir çizgiye ulaşmasına yardımcı olacaktır. Zira;

Türk olsun, Rum olsun, Arab olsun,
Musiki aşkların müşterek lisanıdır.
Musikhi Allah aşklarının ruhlarının gidasıdır.
Zira musikide Allaha ulaşma ümidi vardır.
Hz. MEVLANA

Sanatın % 90 ı ter, % 10 u ilhamdır.

M. AKİF

Adres Değişikliği

Yeni Yazışma Adresimiz

Necatibey Cad. Uysal Apt. No: 20/16

Tel: 230 11 54

06430- ANKARA

DİKKATİNİZE SUNULUR

TEKNOLOJİK TOPLUMLARDA SANAT VE SANATÇI *

Doç. Zafer Gençaydın**

Teknoloji ve sanat konulu bu sempozyumda, teknoloji ve sanat arasındaki ilişkiyi irdelerken, sanatı ve teknolojiyi yaratan insanı ve dolayısıyla toplumu teknolojinin nasıl etkilediğine; aralarındaki etki-tepki ilişkilerine değinmeden geçmek, sanıyorum soruna sağlıklı yaklaşmamıza engel olabilecektir. Önemli olan, teknolojinin sanata getirdiği biçimsel değişiklikler değil; bilimsel gelişme ve endüstrileşme sürecinden ayrı düşünülmemesi gereken teknolojik gelişmelerin insan düşüncesini ve onun düşüncesinin bir kültür ürünü olan sanatı nasıl etkilediğidir.

Bir akıl ve duygu varlığı olan insan, başlangıçtan bu yana, varoluşunu, günlük yaşamın pratiği ile sanatın ortak paydası altında toplamıştır. Taşı sivrilterek öldürücü bir silah yapması, avlamak istediği hayvanın resmini mağara duvarına çizip boyaması; sanatı büyü aracı yaparak silah gibi kullanması ya da hayvana kurulmuş bir kapan olarak görmesi, varlığını sürdürme amacı güdüyordu. Hangi biçimde olursa olsun insan, tüm yetilerini, düşüncesini, duyularını ve istencini, gerçeğin karmaşık gizemliliğini sezmek, doğru yargıya varmak; doğaya egemen olarak onu daha yaşanır duruma getirmek amacına yöneltmiştir.¹ İçinde yaşadığı doğal çevrenin

sorunlarını anlayabilmek ve varlığını sürdürebilmek için sık sık sanata sığınan ilkel insanın, kendi bilgi ve teknolojik evrenini yaratırken beslendiği kaynak sanat olmuştur.

Toplayıcı ve avcı (parazit) toplumlarda yaşamla iç içe olan sanatın; Neolitik Çağ kültürüyle başlayan ve endüstrileşmeyle giderek yoğunlaşan iş bölümü sonucunda, toplumdan yavaş yavaş kopmaya başladığını görüyoruz. İnsanın Tanrıyla hesaplaşmaya başladığı; insan olduğunun bilincine ulaştığı (ancak haklarına henüz kavuşamadığı) Antik Çağ'da bile sanat ve zanaatın iç içeliği "Techne" sözcüğüyle anlatılıyordu. İş bölümü anlayışı sanatçıyla zanaatçıyı henüz birbirinden ayırmamıştı. İnsanın estetik etkinliği ile günlük yaşamın pratiği toplumsal bir bütünlükten uzaklaşmamıştı. Teknolojik gelişmeyle birlikte bir çok işi birarada yapan; çok şeyden anlayan insan tipinin yerini, sınırlı alanlarda uzmanlaşmış; günümüzde ise çoğunlukla kendi işinden başka hiç bir şeyden anlamayan (branş idiotu denilen) insan tipine bırakmıştır. Bazı kimselerin "bir çivi çakmak bile elimden gelmez" deyişleri, çağımıza özgü iş bölümü anlayışının yarattığı tek boyutlu; yaşamı bütünüyle algılamaktan ve kavramaktan uzak insan tipinin örneğidir.

Teknoloji alanındaki atılımların insan yaşamına getirdiği rahatlık ve kolaylıkları görmezlikten gelmenin olanağı yoktur. Tekereğin bulunuşundan bilgisayara dek her alan-

* Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nin 1989 yılında düzenlediği ÇAĞDAŞ TEKNOLOJİ ve SANAT Sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

** H. Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü Öğretim Üyesi.

1 Ayrıntılı bilgi için bkz. Arnold Hauser, Soziologie der Kunst, Verlag C.H.Beck München, 1974, s. 3-10.

daki gelişmelerin insanlığın hizmetine sunulması insan yaşamını kolaylaştırmıştır. Örn: İnsanın kendini ayakları yerine bir taşıt aracına taşıması gibi... Ancak bu teknolojik araç-gereç dünyası kendi ekonomik, toplumsal ve politik sonuçlarını ve çelişkilerini de birlikte getirmiştir.

Çeşitli kişilerce ayrı ayrı üretilen parçaların montajıyla "nihai ürün" üretimi anlayışına dayalı iş bölümü, değişik alanlarda uzmanlaşmayı gerektirmiştir.: İşçi, teknisyen, mühendis., işletmeci, yatırımcı ve bunlara bağlı alt yapı ve sosyal sektörlerle ilgili hizmetleri yürüten daha bir çok uzmanlık alanlarının doğması gibi.

Ucuz ve hızlı yığın üretimi, günde 16 saata varan iş gününün uzatılmasını, çocukların çalıştırılmasını, boş zamanlarda yapılmak üzere eve iş alma gibi "ev endüstrisi"ni doğurmuştur.²

Ayrıca ucuz iş gücü ve ham madde kaynağı, üretim fazlasına dış pazar arama ve genişleme (ekspansiyon) çabaları yeni sömürüyü keşfetmiştir.

Dünyayı iki politik kampa bölen özel girişimcilik ve devletçilik düşüncesi de 19. yy.'ın endüstriyel ve teknolojik gelişmelerinin sonucunda ortaya çıkmıştır. Sonuçta iki kamp arasındaki ekonomik ve politik yarış, teknolojinin, insanlığın mutluluğu ve barışın hizmetine sokulmasını engellemiş; insanlığı yoketmeye yönelik savaş endüstrisinin hizmetine sokulmasını örgütlemiştir. İki politik ve ekonomik kampın dışında kalan III. Dünya'nın bir kesimi ise açlık, sağlık ve ekonomik sorunlara karşı yaşama savaşı vermektedir.

Endüstrileşmeyle birlikte değişen üretim biçimi toplumsal yaşam biçimini de değiştirmiştir. Tarımsal üretime bağlı kırsal kesimden endüstri bölgelerine akın eden nüfus, metropol denilen dev kentleri oluşturdu. Büyük endüstri kentlerinin yaşamı, konut, sağlık,

eğitim, kültür, ulaşım, iletişim gibi alt yapı sorunlarıyla dolu, toplumsal ekonomik ve psikolojik rahatsızlıklara neden olmuştur.

Beton ve çelik teknolojisi konut kültürünü etkilemiş; binlerce kişinin biraraya gelebildikleri iş yerleri, spor salonları, tiyatrolar, sinemalar, konser ve sergi salonları, apartmanlar, bulutları tırmalayan gökdelenler çağın mimari anlayışını oluşturmuştur. Endüstrileşmenin getirmiş olduğu yoğun üretim amacına yönelik iş yaşamının gereksinimlerinden kaynaklanan bu çağdaş mimarinin, mistik ya da feodal yaşam biçiminin mimarisi gibi sonsuzluğa kalma savı yoktur. Tıpkı çağdaş tüketim toplumunun günlük kullanım nesneleri gibi, bu gün var yarın yoktur. Endüstrileşme ve teknolojik gelişmenin sonucu olan yoğun iş bölümü, insanın; bırakın çevresine ve toplumuna; kendisine bile yeterince zaman ayıramadığı bir yaşam biçimini zorunlu kılmıştır. Zamanı, belli dilimlere bölen günlük iş yaşamının hızlı akışı içinde insan, toplumsal varlık olma özelliğini gitgide yitirmeye başlamış; kalabalık içinde tek başına yaşayan bir birey durumuna gelmiştir. Bir köy halkını barındırabilecek büyüklükteki apartmanlarda ya da binlerce kişinin bir arada çalıştığı iş yerlerindeki insanların birbirlerini tanıma olanağı bulamayışları, teknoloji toplumunun yarattığı hızlı yaşama biçiminin sonucudur. İnsanın yalnızca bir üretim gücü olarak görüldüğü çağımızın iş bölümü düzeninde, çalışanın istenci (iradesi) dışında düzenlenmiş olan zaman dilimlerine uyma zorunluluğu, özgür ve doğal olmayan bir çalışma disiplini yaratmıştır. Böylece zamana karşı yarışan, kalabalık içinde yalnızlaşan, "...isteklerini gereğince doyuramayan, duygularını giderek unutan; kendisi ile diyalog kuramayan; kendine yabancılaşmaya başlamış bir insan tipi yaratmıştır"³ çağımız. "...bu yeni insan tipi 'birey' olarak niteliklerini, duygularını, özlem ve umut-

2 Ayrıntılı bilgi için bkz. Wolfhard Weber, "Soziale Konsequenzen der Industrialisierung", Die Nützlichen Künste, Herausgegeben von Tilmann Buddensieg u. Henning Rogge, Quadriga GmbH Verlagbuchhandlung KG, Berlin, 1981, s. 108-112.

3 Zafer Gençaydın, Beğeni ve Kültür Yozlaşması Üstüne, Sanat Yazıları, H. Ü. Güzel Sanatlar Fak. Yayınları, 4. s. 59

larını; karar verme varlığı olarak da özgürlüğünü yitirme tehlikesi içinde olan bir insandır. Bugünkü yeni insan tipi-yığın insanı olarak özgür insana yabancıdır. "Ne sunulursa kabullenen; eleştirel düşünceden ve istenç varlığı olmaktan uzaklaşmaktadır."⁴

Son 200 yılda çığ gibi gelişen teknolojinin, insanın özdeksel (maddi) gereksinimlerini karşılama amacına dönük yığın üretiminin ve faydacılığın hizmetinde denetimsizce kullanılması, insan duyarlılığının ürünü olan el sanatlarının giderek kaybolmasına neden olmuş ve "fabrikasyon" üretim mallarındaki "zevksizleşme"yi de birlikte getirmiştir. Daha çok faydacılığı ve kazancı yeğleyen anamalcı anlayış insan duyarlılığını bir yana itmiştir. Daha 1751'de, Ansiklopedi'sinde, serbest sanatın kendi kendine yeterince şarkı söylediğini (gazel okuduğunu-Z.G.) belirten ünlü Fransız düşünürü Diderot, yararlı sanata (teknolojiye-Z.G.) ne denli önem verdiğini vurgulamak istemiş olsa gerek.⁵

Çağımızda, tek tip; yığın tüketim nesnelerini kullanmaya koşullandırılmış insanların ortak kültür ve estetik değer yargı geliştirmeleri kaçınılmazdır: Araba, televizyon, video, çamaşır makinesi vb. araçların yaşamımıza girmesi ortak ilgiler, beğeniler ve yaşama biçimi yaratmıştır. Örneğin: Çağımız iletişim dünyasının en önemli teknolojik buluşlarından olan, TV, video gibi araçlarla, toplumun, tek bir odaktan bu denli bir kültür bombardımanına tutulduğu, insanlık tarihinin hiç bir döneminde görülmemiştir. Bir kültür ve eğlence aracı olan TV'nun, tiyatro ve sinemanın "kitle izleyici karakteri"ne göre daha dağınık ve bireysel izleyicisi vardır. Bir olayın ya da heyecanın ortak yaşanması ya da paylaşılması söz konusu değildir. Sinema ya da tiyatroya göre TV daha antisosyal karakter taşır. Bir konserin, futbol maçının tiyatro yapısının yerinde izlenmesiyle TV'de izlenmesi

toplumsal davranış ve bilinç kazandırma açısından çok farklı özellikler gösterir. Ayrıca TV tutukusunun zihinsel etkinliği ve yaratıcılığı olumsuz yönde etkilediğini savunan bilim adamlarının sayısı az değildir.

"İnsandan çok makineye inanan" bir dünyada, teknoloji insanın yaşamını kuklamsı hareketleriyle alay eden Charlie Chaplin filmleri, teknoloji-insan karşıtlığını en çarpıcı biçimde eleştirmektedir. "El sanatları ile uğraşan işçi, aletlerden yararlanır; fabrika üretiminde ise, makineler insanı kullanır. Üretim araçlarının denetimini eskiden insan yapıyordu; şimdiyse insan makinenin hareketini izlemek zorunda kalıyor."⁶

İnsan, giderek bağımlılaştığı tüketim mallarını üretirken, duygu varlığı olarak yoksullaşmaktadır. "Çoğa sahip değil de, çok şey olabilen insan bütünyle gelişmiş, gerçekten beşeri olan insandır."⁷

Ayakları yerine kendini arabaya taşıtan insan, rahatladığını sanabilir, ancak çağın hızlı yaşamı, makineye bağımlılık ve bunların getirdiği stres, yoğun trafik, gürültü, hava ve çevre kirliliği gibi sorunların insan biyolojisi ve psikolojisi üzerindeki olumsuz etkileri ya saldırganlık biçiminde kılık değiştirerek ortaya çıkmakta ya da yaşamın yükü çekilemeyecek kerteğe varınca kişiyi intihara bile sürükleyebilmektedir. Endüstrinin geliştirdiği 19.yy.'da Paris'te suç işleyenlerin sayısının giderek artması toplumsal bunalımın göstergesidir: "100 000 nüfus başına, 1835'te 237 olan suçlu sayısı, 1847'de 375'e ve 1868'de 444'e yükselir. 19. yy.'a girerken, 18.yy.'ın yabancı olduğu profesyonel caniler artık bir gerçektir.

Balzac'ın tahminine göre Restorasyon döneminde Paris'te (nüfusu 1.250.000 kadardı) 20.000 kadar profesyonel cani vardı."⁸

Toplu yaşamın yoğunlaştığı metropellerin, büyük toplumsal rahatsızlıkları da birlikte getir-

4 a.g.y.s. 59.

5 Alman Mühendisler Birliği'nin 125. yıldönümü nedeniyle yayınlanan Die Nützlichen Künste (Yararlı Sanatlar) adlı kitabın yayıncılarından Tilmann Bundensieg, giriş olarak yazdığı "Die Nützlichen Künste" başlıklı yazısında, endüstriyel devrimin; insan uğraşlarını, sanatsız teknik ve yararsız sanat diye kesin olarak ikiye ayırmış gözüktüğünden söz etmektedir. s.10

6 Fromm Erich, Çağımızın Özgürlük Sorunları, Çev. Bozkurt Güvenç, s. 65 Bayraktar Yayınevi, Ankara, 2. baskı, 1982., Capital, 1. s. 461-462

7 a.g.y. s. 58

8 Ernest Mandel, Hoş Cinayet, Ç.N. Saraçoğlu, Yazın Yay. s. 15.

dikleri açıktır. Ancak, politik, sanatsal ve kültürel alanlardaki köklü değişimler ve dönemeçler her zaman büyük toplumsal gerilimlerle birlikte gelmiştir: Balzac, V. Hügo, Dostoyevski gibi romancılar en çalkantılı dönemlerin ürünleridir.

Tarih öncesi dönemlerden beri güçlü bir ifade ve iletişim aracı olarak işlevini sürdüren sanat, endüstri ve teknoloji devrimiyle birlikte önemli ölçüde değişmeye başlamıştır. Teknolojinin araç gereçlerinden yararlanan sanatçılar konu ve biçim açısından yapıtlarını zenginleştirmişlerdir. Örneğin: Bir fotoğraf makinesinin bulunuşu, fizik bilimindeki gelişmeler izlenimcileri etkileyerek bilimsel bulguların sanatlarına girmesine neden olmuştur. "Sanatta soylu ya da soysuz gereç yoktur" diyen Picasso ve Braque, günlük yaşamın bir parçası durumuna gelmiş olan gereçleri (gazete parçaları, duvar kağıtları vb.) kullanarak resim sanatı anlayışına yeni bir boyut getirmişlerdir. F. Leger, Oskar Schlemmer, Raoul Hausmann, Carlo Carra, L. Moholy Nagy, M. Duchamp, Max Ernst gibi sanatçılar endüstriyel biçimleri resimlerine sokmuşlar; M. Duchamp gibi sanatçılar da hazır nesneleri (ready made) sanat yapıtı olarak sunmuşlardır.

Politik bir içerikle toplumun tüm kültür ve sanat değerlerine karşı çıkan Dadaizm; nesneden koparak geometri ile temellenen bir soyuta yönelen Süprematizm; bilinçaltına yönelik psikanaliz yönteminin gelişmesiyle ortaya çıkan Gerçeküstücülük; insanın iç evrenini konu edinen dışavurumculuk vb. sanat akımlarının hepsi, 20. yy.'daki teknolojik gelişmelerin sanatta anlamını bulan yansımalarıdır. Teknoloji çağının sanatta yaptığı somut-biçimsel değişikliklerin kaynağı kuşkusuz yapıtın yaratıcısı olarak sanatçının kendisidir. Yani düşünce yapısıdır.

Bilim ve teknolojik gelişmelerin, özellikle resim sanatına, araç-gereç ya da teknik açıdan pek fazla bir şey getir-

diği söylenemez. Ancak, sanatçının doğaya bakış ve yorum anlayışını değiştiren yeni bir düşünce boyutu getirmiştir. Bilimsel gelişmelerle skolastik evren-gerçeğinin yerini, akılcı-eleştirel düşünceye dayalı yeni bir "gerçek" kavramı almıştır. Bu da, doğayı ve toplumsal olayları başka biçimde algılayan; algıladıklarını özgürce yorumlayan yeni bir sanatçı tipini yaratmıştır. Öyle bir yorum anlayışı ki sınır ve baskı tanımaz. Franz Marc'ın "geleneğe uymak değil gelenek yaratmak gerek" diyen deyişinde anlamını bulan özgürlük anlayışı, çağımızda sanatçının vardığı noktadır. Ya da "sanat senin benden istediğin değil benim sana verdiğimdir." diyen özgür ve tepkici tavidir. Çağımız sanatçısının anlayışı. İşte, toplumun değer yargılarına ters düşmeyi göze alabilen kendine güven duygusudur ki, "Pissier" bir sanat yapıtı olarak sunma yürekliliğini gösterebilmiştir. M. Duchamp (1917); yoksa endüstri ürünü olan "pissier" gerçekten sanat yapıtı olduğu için değil...

Bazıları Leger'nin "Endüstri her gün estetik nesneler üretiyor" sözünden çıkarak, sanatın endüstriyle bütünleştiğini ya da endüstrinin giderek sanatın yerini alabileceğini sanabilirler. Endüstri estetik nesneler üretebilir ama sanat yapıtı üretemez. Eğer söz konusu olan estetikse; sanatın estetik nesneler üretmek gibi kesin bir amacı da yoktur. Sanat yapıtının, nesne olarak güzel ya da çirkin olması değil; çağını yansıtabilmesi önemlidir.

Çağımız sanatının sonsuz yaratma olanaklarını teknolojik gelişmeye bağlayanların ya da ona borçlu olduğunu sananların yanıltıldığını sanıyorum. Sanat teknolojiden yararlanabilir ve dahası, onun ürününü kendi ürünü olarak kullanabilir. Ama gene de bu, sanatın teknolojiye bağımlı olduğu ya da onunla uzlaşmak zorunda olduğu anlamını taşımaz. Teknolojik nesneler de doğa nesneleri gibi bir araçtır.

Doğadan resim yapan sanatçılar, nasıl ki doğayı bir sözlük gibi kullanıyorlardıysa teknoloji dünyasını da kullanabilirler.

Andy Wahrol: Evrything is art. diyor. Evet her şey sanattır.; ancak sanatçı o şeye "sanat" diyorsa... Yani sanatçı ona yeni bir içerik kazandırıyorsa...

Çağın sanatını yaratan, teknolojinin ürettiği araç-gereçlerin sanatçıya sağladığı olanaklar değil; teknolojik araç-gereçlerin toplumda ve insanda yarattığı bunalımlara sanatçının gösterdiği tepkidir. 20. yy."ın tüm sanat akımları teknolojinin denetimsiz kullanılması sonucu ortaya çıkan dünyaya tepkiden doğmamış mıdır?

Çağın baş döndürücü temposuna yetişemez duruma gelen, yarattığı çelişkilerden korkan; yaşadığı çağın gizemine varamamış; nükleer savaş, çevre kirliliği, açlık, gürültü, işsizlik vb. kuşku ve güvensizlik duygusuyla, içine kapanmaya başlayan insan giderek toplumdan koparak bireycilleşmeye başlamıştır. Bireyci insan tipinin oluşturduğu toplumun doğal uzantısı olan çağın sanatçısı da, -doğası gereği- yaşadığı dünyayı yansıtmaktadır;

Kendi yaratmadığı; içinde savaşların, açlığın, işsizliğin, nükleer korkunun, terörün kol gezdiği; içinde yaşamak zorunda olduğu, ama uzaklaşamadığı, berbat edilmiş bir dünyayı yansıtıyor verilenle yetinmeyen "çağın yaramaz çocuğu". Belki de 1751'de "Serbest sanat kendi kendine yeterince şarkı söyledi" diyen Diderot'ya yanıt verircesine...

Endüstrileşmeyle birlikte sanat ve sanatçıyı dışlayan teknoloji dünyası, giderek insan duyarlılığından ve sıcaklığından uzak, maniyere olmuş (kalıplaşmış), birbirinin taklidi, soğuk nesneler üretmeye başladığının ayırımına varınca, Jahn Ruskin ve William Morris'in (İngiltere 1897) çabalarıyla endüstri ürünlerine sanatsal içerik katma düşüncesi doğmuştur.⁹

Endüstri ile sanat arasındaki uçurumu kapatma uzlaştırma amacıyla, 1919'da Walter Gropius tarafından kurulan Bauhaus, dönemin ünlü sanatçıları çatısı altında toplamıştı: Feininger, Klee, Kandinsky, Marcks, Moholy, Nagy, J. Itten, Muche, Albers, Bayer ve Mies van der Rohe. Ancak, nasyonal sosyalistlerce bolşevik; komünistlerce burjuva yozluğu olarak değerlendirilen bu girişim Hitler tarafından 1933 yılında sona erdirilmiştir. ¹⁰

"Makine ve endüstri estetiği"nin egemen olduğu Dünyamızda, sanatçının özgün yaratıcılığına her zamankinden daha fazla gereksinim vardır. Yaşamaz duruma gelmiş olan kent meydanlarının, caddelerin, beton yığını yapıların insancillaştırılması gerektiği artık anlaşılmaya başlanmıştır. Sanatsal duyarlıktan uzak bir teknoloji dünyası belki daha çok gelişerek endüstriye daha yararlı olabilir ama giderek sevimsizleşerek insanlıktan uzaklaşabilir.

**DERGİYE ABONE
OLUNUZ VE ABONE
ÜCRETLERİNİZİ
LÜTFEN PTT
101843 NOLU
ÇEK HESABINA
YATIRINIZ**

9 Katja Schneider, "Handwerkkunst im Zeltaltar der Maschine. Die Nützlichen Künste, s. 269

10 Begrifflexikon der Bildende Künste (Von Dr. Bert Bilzer), Georg Westermann verlag, Braunschweig, 1971, Band 1., s. 30.

KOŞAR'IN KOŞAMADIĞI GÜN

Dr. KRİTON DİNÇMEN

İhtiyarlanmıştı. Doksan yıl, dile kolay... Doksan yılını denizlerde geçirmişti yaşlı gemi. Ne makinelerinde kuvvet, ne de yaşlı gövdesinde güç kalmıştı... Ne var ki, rüzgar ister Yıldızpoyraz veya Karayel'den isterse Lodos veya Batılodos'tan essin, o, kendisinde kalmış son gücünü harcayarak, yaşlanmış karnındaki suyu, bir ananın susamış çocuğuna sunmasındaki sevecenlikle ve hiç sektirmeden Heybeli'ye taşıyordu... Uzun yaşamının son senelerinde (su gemisi) olmuştu...

O gün de, sarnıçlarına İstanbul'dan doldurduğu suyu, karşıdan tüm hıncı ile esen Lodos'a ve sağ omuzuna çarpan dalgalara meydan okurcasına, Ada'ya götürmeye çalışıyordu. Fenerbahçe açıkları, Lodos günlerinde, yolun en tatsız kısmını oluşturuyor, Dulun Bağı denilen bu yerdeki sıklıkta, açıktan gelen dalgalara bir de dip vurmaları eklenince, işler daha da zorlaşıyordu.

"Yürü ulan, yürü!... orospu eskisi..." diye söylendi lostromo, rezil oluyoruz... takalara da rezil ettin bizi!... nerdeyse, karşıda duran fener de bizi geçecek, ulan..."

Lostromo küfrettikçe, yaşlı gemi tüm gücünü toplayarak sağ omzundan gelen koca dalgaları karşılamaya, aralarından bir geçit bulup sızabilmeğe çabalıyordu. Fakat gemicinin küfürleri yetmiyormuş gibi birde Lodos da alaylarına başlayınca dayanamadı. Zaten, hep böyle bu işler... Gücünün yittiğini gördüklerinde, tümü birleşip seni yok etmeğe çalışırlardı.. Zavallı Koşar'ın gerek makinelerindeki kuvvetin gerekse gövdesindeki direncin azaldığını ve kendisine çarpan her dalgadan sonra duralayıp iskelet gıcırdamalarını andıran iniltiler içinde bocaladığını

gördükçe, Lodos da alay edercesine onunla oynamaya başlıyordu. Dalgalar arasındaki derin oluklara kayıp yatan yaşlı gemi, bir süre sonra, bir fındık kabuğu gibi bir sonraki dalganın sırtına binerek karşı tarafa devriliyor, ve bu bocalama sürüp gidiyordu...

"Hay sevsinler seni, içi geçmiş İrlanda Fındığı... Bayatlığına bakmadan sen de mi çıktın bana kafa tutmaya!... Ulan senin zaten doğduğun günden beri meymenetin yok.. Fındık kabuğu sen de..." diye alay ederek böbürleniyordu Lodos..

.... Evet, doğru... doksan yıl önce, Kuzey Denizi ile Atlantik sularının karıştığı o soğuk, sert denizlerde doğduğunda fındık kabuğuna benzetilerek İrlanda Fındığı adını takmışlardı kendisine... Küçük ve çelimsiz vücuduna bakarak senin adın Irish Hazel olsun, demişti vaftiz babası olacak o suratsız herif.. Doğduğu evde pek mutlu olmamıştı; tüm yaşamınca küçümsemişlerdi kendisini. Suratının iki yanında dimdik aşağı inen iki tutam sakalın ortasında alaycı bir çift gözü örten yuvarlak gözlük ile sivri çeneyi büsbütün sivrileştirircesine çenede beliren üçüncü tutam sakalın oluşturduğu alaycı, iğneleyici yüzden hiç haz etmemişti..

Ama, o zamanlarda gençti, dinçti, kendisine ne iş verirlerse hepsinin altından yüzünün akı ile çıkıyordu.. Yalnız, dürüst olmak gerekirse, bir noktanın açıklanması gerekirdi; sahipleri, daima kendisi ile aralarında soğuk bir mesafe bıraksalar ve ona yarı alaylı İrlanda Fındığı deseler de onu korumasını, Kuzey'in fırtınalı karanlık sularında kullanmasını iyi biliyorlardı.

Senelerce Kuzey'de çalıştı, İrlanda'nın o tatlı bir

hüzünle dolu sanki Dünya'dan kopmuş boş sahilleri ile İskoçya'nın sarp kayalıklarını ve karşıdaki Norveç'in fiyordlarının içe kapanıklığını çok seviyordu. Zaten orada herkes, herşey içe kapanıktı. Gök içe kapanık sahiller içe kapanık, dağlar içe kapanık ve en önemlisi insanlar içe kapanıktı.. İfadesiz yüzlerin ortalarında dişlerin arasında sıkıştırılmış pipoların üstünde durgun bakışlı iki gözün ardında engin bir duygusallığın yattığını çok iyi biliyordu.. ne var ki, özenle gizlenmiş bu duygusallık elle tutulmayan, görülmeyen ama her yerde kendisini belli eden ve herşeye sinmiş bir hüzne dönüşüyordu.. Genelde, kendi makinelerinin tekdüze homurtularından ve direklerinde ısıklar çalarak kaybolmuş gemicilere ağıt söyleyen rüzgarın sesinden başka hiç bir şey duyulmuyordu. Islak, seviyeli, duygu dolu bir sessizlik içinde hayatının gençlik ve hatta ilk olgunluk yıllarını geçirdi.. Tam kırk yıl, o içe kapanık duygusallık denizinde gezindi durdu..

Bir gün, anlamadığı bir nedenle, rotasının Güney'e çevrildiğini görünce şaşırdı. Kırk yıldır içiçe yaşadığı karanlık sular ile grileşmiş gök, yerini, gittide ılıklaşan mavi bir deniz ve sıcak güneşe bırakmıştı. Hele Güney'e enikonu indikten sonra iskeleye dönüp, sol tarafındaki kayaların güneşten alev alev yandığı ve sağının kızgın çölün fırınlaşmış sıcağı ile kavrulduğu bir boğazdan geçtikten sonra Doğu'ya doğru kıvrıldığında kendisini, tüm insanlığı emzirmiş olmasma karşın hâlâ dinmemiş arzusunu doyuracak erkeği bekliyen ve parlak sımsıcak bir güneşle kucaklaşmış ateşli bir kadın şehveti ile uzanmış yatan masmavi bir denizin kournunda buldu.Sanki, yatılı okulun baskılı alacasından kurtulup, orta yaşlı bir kadının doymak bilmez bir arzu ile açtığı kucığına atılan genç bir çocuğun coşkusu ile günlerce Akdeniz ve Ege ile sevişti.. ve, sonunda Irish Hazel, o zamana kadar hiç bilmediği, tanımadığı bir sevgi ve duygu ile yoğrulmuş insanlık tarihinin merkezinde buldu kendisini.. Güldüğünde tüm benliği ile gülen ağladığında tüm göz yaşlarını döken, kızgınlığını ve nefretini apaçık gösterdiği gibi sevgi ve aşkını da dört tarafa haykıran insanlar arasında idi, artık...

Yeni sahipleri, kendisinin de bir süre sonra yakından tanımış olduğu yemyeşil yamaçların kararan kıyılarından Kuzey'deki karlı düzlüklere ve steplere doğru uzanan ve içinde bir zamanlar Altın Post'u arayan Argos tayfalarının dolaştığı bir denizin adamlarıydı.. O denizde usuldendi herkesi yatıştırmak. İlk yatıştırılan denizin kendisiydi. Onunla ilk karşılaşmalar öfkesinden öylesine ürkmüşlerdi ki, adını Yabancıları Sevmez Pontos-Axinos Pontos- koyacaklarına, kendisini yatıştırmak için, tam tersine, Yabancıları Seven Pontos-Euxinos Pontos- koymak zorunluğunu duymuşlardı.. Oralarda

oturanlar da, denizlerin huyunu almış ve inandıklarından ödün vermeyen, sevgileri kadar nefretlerini de doruklaştıran gösteren kimselerdi.

Irish Hazel'in yeni sahiplerini, herkes Selimler diye bilirdi.. Belki de, bu isim de Axinos Pontos'un Euxinos Pontos'a dönüştürülmesindeki neden yatıyordu...

Böylece, bizim İrlanda Fındığı kırk yıl sonra demdeğişik insanlar arasında buldu kendisini. Doğduğunda karşılaştığı kişiler ne kadar ince bir alay ile karışık içe kapanık bir duygusallıkla dolu idiyse, İstanbul'da kendisini tam dışa dönük renkli ve bağırarak bir sevgi ve sevecenlik içinde buldu. Artık, o gizli bir alay ifadesini taşıyan isminden de kurtulmuştu; ufacık boyuna bakmaksızın dışa dönüklüğün ölçüsüzliğini yansıtan Atilla adını taşıdı ondan sonra.

Tam otuz yıl daha, küçüklüğüne ve yaşlılığına karşın, adının heybetini korudu. Gerek yazların serin ılıklığında gerekse kışların dondurucu sertliğinde, Atilla Karadenizi yardı, durdu, İstanbul ile Selimler'in baba ocağı arasında yıllarca gitti, geldi... Binbeşyüz tonluk küçüklüğünü, adının verdiği güçle kapatmaya çalışarak yıllarca gururla çalıştı. Emindi ki, Kuzey insanının duygularına egemen olan akıllığına kalsaydı, çoktandır hurdacının eline geçecekti.. Ama, Karadenizlinin duygu ummanı içinde kendi de dirildi, canlandı; hayatına mutlu bir otuz yıl daha ekledi...

Artık, ölümün yaklaştığını biliyordu. Bu, beklenen bir son olacaktı... Kendi saygınlığını yitirmeden, yetmiş yıllık ömrünü noktalayacak kararı bekliyordu... Zaten, son aylarda, bunca yıl kendilerini öylesine sevmiş olduğu insanların aralarındaki fısıldaşmalardan karar gününün yaklaştığını anlamıştı.. Şu son iki üç ay içinde sefere de çıkarmıyorlardı kendisini...

İşte ne olduysa o günlerde oldu.. Bir akşam üzeri, güvertesinde, alışıık olmadığı bazı adımların atıldığını duydu. Denizi tanımayan ve sevmiyen, denize bir şey vermeden denizden para kazanmak isteyen kimselerin, kendilerine saygınlığı ve güveni olmayan kimselerin aksak adımlarıydı sırtında atılanlar... Ne gençliğinde duyduğu ve soğuk bir kararlılık ile bilgiyi yansıtan emin adımlara, ne de son otuz yıldır delişmen bir sevgi ve duygu ile dolu, horon tepencesine etrafa meydan okuyan adımlara benziyordu.. Ruhsuz, sinsî, ucuz bir kazanç arzusunı aksettiren adımlardı bunlar...

Bunca sevgi ile bağlanmış; olduğu Karadeniz'inden bu hoyrat, saygısız, bilgisiz eller tarafından çekilip koparıldığını gördü.. Yapabileceği hiçbir şey yoktu; acı bir teslimiyetle kendisini bıraktı...

Oysa, artık çalışmak hatta yaşamak bile istemiyordu. Yetmiş yıllık yaşam yetiyordu kendisine.. Tüm hem-

cinsleri gibi, zamanı geldiğine göre, sökülüp ortadan kalkması, yok olmasıydı tek arzusu...

Kendisini götürdükleri yerde içini boşalttıktan sonra , ambarları ile yıllarca gemicilere sıcak bir yatak vermiş olan ranzalarını söküp atmışlar ve ortaya çıkan kocaman boşluğu da su sarnıcı haline getirmişlerdi... Yaşlanmış makinaları ile aşınmış traversleri ve saçları tamir edilince de, gerek yeni sahibi ruhsuz kara adamın gerekse uzun yılların onarılmaz şekilde eskittiği yaşlı vücudunun yetersizliklerini örtercesine, kendisine Koşar adının verilmesini gördü..

Gülüyordu bu isme.. Koşamayan bir Koşar'dı... Yetmişinden sonra gençleşme tedavisine giren ihtiyar kadınların gençleşebilmeleri kadar gençleşmişti kendisi... Koşması bir yana, karnındaki suyu güçlülük ve oflaya pufloya İstanbul'dan Ada'ya taşımağa çabalıyordu... Sürükleniyordu. zavallı...

Bu çabasında tek destek, kendisinin, karnındaki suyu son otuz yıldır böylesine bir sevgiyle bağlandığı Selimlerin oturdukları Heybeli'ye götürmekte olmasıydı... Adalılar için su, hayat demektir. Sanki, adalıları yaşatacak damarlarındaki kanı taşıyordu Koşar... Bu zorlu hayatı sürdürebilmesini, tüm bu güçlülükler katlanabilmesini sağlayan kuvveti veren tek kaynak, kendi öz saygınlığını okşayan işte bu bilinçti..

Yolu çok düşmüştü. Hele, rüzgâr sağ omuzundan esti mi, yerinde sayıyordu.. Ama, gene de, geç kalsa dahi Ada'ya can veren suyu getiriyordu sonunda; suyu getirdikten sonra da, Ada mendirgeğinin iç tarafındaki su iskelesine bağlandı mı, derinden bir "oh" çekerek yorgunluğunu gidermeye çalışıyordu. Kendisini hiçbir zaman anlamamış olan, aralarında herhangi bir duygusal iletişimin kurulmamış olduğu yeni sahibine ait olmakla beraber, içinde, gene de Selimler'e ve tüm Ada'lılara hizmet vermeğe devam ettiği fikri ona güç veriyordu... Heybeli'ye her yaklaşıp, Kaşık Adası'nı bordalayıp Papaz Dağı'na doğru yol alırken gözünü sağ ileriye çevirir, Plaj'ın üstlerindeki dost eve gülümser, devam eden bağlılığını göstermeye çalışırdı... Ne tüm bunlardan ne de içinde oynayan dramdan kimsenin haberi yoktu. Şu ihtiyar yaşında kendisini hâlâ çalıştıran son sahibini bir yana bırakın, hatta kendilerine böylesine bağlı olduğu Selimler'in kendisi ile artık ilgilenmediklerini çok iyi biliyordu; İrlanda'lı babasına gelince o, zavallıyı zaten çoktan defterinden silmişti... Artık ne İrish Hazel ne de Atilla vardı...İkisi de çoktan ölmüşler, her iki şirketin raflara kaldırılmış eski defterlerinde unutulmuş, o defteri karıştıran şirketlerin yeni memurlarına hiçbir anlam taşımayan iki gemi isminden başka bir şey değildi!.. Kendisi artık, yaşlı gödesini İstanbul'dan Heybeli'ye her gün sürüklemeye çalışan, sahibi ve gemi

cileri tarafından horlanan çürük bir su teknesi, koşmayı bir yana bırakın, kımıldayamayan acınacak bir Koşar'dı.

"Allah belanı versin, uyuz gemi!" diye yeniden söylendi lostromo; "ulan dört saattir yoldayız.. içimiz dışımıza çıktı bu lodosta... yürü ulan , yürü!... sen , değil gemi, sen bir leşsin... senin gibi geminin, sana gemi diyenin.. " Lostromo dayanamadı, elindeki dümene tekmeyle indirdi "Gemi olacak ihtiyar kaltak seni", diye de üstelendi.

Kınalı'nın korunmasından yeni çıkmışlar, Kınalı-Burgaz adrasındaki korunmasız açıklıkta seyrediyorlardı. Yaşlı geminin perişan halini gördükçe, Lodos ta alaylarını arttırıyor, acımasızcasına sağ omuza saldırıyordu... Kıcını kaldıracak gücü yokken, bir de Marmara'da benim tartışılmaz üstünlüğümü hesaplamadan içi geçmiş fındık kabuğu yola çıkmış, diye düşündü Lodos... Yok, eğer isminin Koşar olduğuna güvenerek bu densizliği yapmışsa, iste hak ettiği dersi alıyordu..

Kaşık Adası'nı güçlülükle bordalamış, Papaz Dağı'na yaklaşıyordu... Beş-altı dakika sonra bu eziyet bitecek, kendisini mendireğin korumasına ve su iskelesine bağlı bulacaktı...

Bıkmıştı, her şeyden bıkmıştı... Zaten, yok olmayı çoktan isteyen kendisiydi. Ama, ölmesine dahi izin vermiyorlardı; tekne ve küfürlerle köhne vücudunu yürütüyorlardı...

İleride, Selimler'in evi gözüktüyordu... Hayır, evvelce düşündüğü doğru olamazdı.. Kendisine böylesine kayıtsız olmalarına olanak yoktu.. Aralarında, otuz yıllık böylesine derin bir dostluk varken, Kendisini sevmemelerine, şu anda yaşadığı drama kayıtsız kalmalarına olanak var mıydı?... yalnız değildi bu son yolculuğunda...

Evet.... Son'a vermişti Koşar. Gövdesindeki çürümüş saçlar çatırdadı; çatlaklardan, aralıklardan içeriye hızla giren tuzlu su, sarnıçlardaki tatlı su ile karıştı... Durdu. Gelen yeni bir dalga ile iyice sarsıldı... Sonra, altındaki sığlık kuma oturdu...Kaptan köşkü suyun üstünde öylesine tuhaf duruyordu ki.. Zavallı Koşar batamamıştı bile... Ancak, artık hiç koşamayacaktı...

Kaynak: Benimle Son Defa Dans Eder misiniz?, Kriton Dinçmen, Boyut Yayınları, 1. Basım, Ekim 1990

**DERGİYE ABONE OLUNUZ VE ABONE
ÜCRETLERİNİZİ LÜTFEN
PTT 101843 NOLU
ÇEK HESABINA YATIRINIZ**

BİZ AĞIN'IZ

Ahmet SAMUR

Elimde dört Ağın! Dört, Ağın Düşün ve Sanat Dergisi...

Sayfalarda tanıdık simaların resimleri, tanıdık büyüklerimin, arkadaşlarımın isimleri, hiç tanımadan, bildiğim, Ağın'lı hemşerilerin isimleri...

Seksen sayfanın rüzgarıyla sürüklendi duygularım. Ağında bir böğürtlen dikenine takıldı gönlüm. Topraklıktaki sırtta oturmuş kalmışım... Şafak söktü sökecek... Yeni mi uyandım, hiç mi uyumadım, bilmiyorum...Çok uzaklardan"

"Sabahın seher vaktinde görebilsem yarımı

Gül dalına bülbül konmuş, çeker ah-ü zarını

Elimden almak isterler, benim nazlı yarımı

Bu güzellik sana bana kalmaz, geleceksen gel şimdi,, ezgisiyle ta iliklerimi titreten bir gırnata sesi... Tüm sevdalarım çöktü yüreğimin başına... Hepsinin bileşkesi ÖZLEM!

"Su koydum su tasına

Gül diktim ortasına

Beni yardan ayıran

Çıkmasın haftasına,, diyecekken, kabarmış yüreğimi taşıran "Ah hele yavrum kara gözler" diye başlayan bir "kürdide,, sürükleniyorum...

Nereden geliyor bu ses? Andiri'den mi, Hozakbur'dan mı, Vahşen'den mi? Keklik Pınarından , Osman Tepesinden..? yok yok, ya Hoşirikten ya Hoplar'dan... Belki Böğürtlen Deresinden, belki Çelebi Deresinden...

Gırnatanın bek-i kimin dudağında şimdi? Kim vuruyor bu havayı? Gani Dayı mı, Peküsü'lü Ahmet mi? İn'li Emin'mi, Şanişirinde İsmail Abi mi? Burhan da olabilir, Mustafa da... Belki yeniler...

Ne havayı vuran belli, ne vurulduğu yer !

Ben vuruldum dostlar, sadece ben !

Topraklıktaki sırtta vuruldum !...

Seher yelinin kucagında, bir yol havasında buldum kendimi. Köy çağırıyorlar... "Düğün kimin? diyorum, "Bizim" diyorlar. Simalar tanıdık... Gözleri Bademli, kaşları Pağnik'ten. Dudağı Hörenek, Minayık, bıyığı Paşikli, dili Saraycık'tan... Sesi Vahşen'den, elleri Andiri, Grani, Zülüfö Venk'ten, kahkülü Hastek yazması Pul'dan... Havna, Küzne, Yabanlı sanki omuzları... Bakışı Apuşma, gülüşü Zabulbar, ayakları Hozakpur... yürüyüşü kopinik, çalımı Ekirek... Havası Ağın... "Tanıdım, amma çıkaramadım," diyorum. "Düğün bizim ! Biz Ağın'ız... Sen de biz'sin" diyorlar.

"Ah yavri yavri...

Huma kuşu yükseklerden seslenir.

Yar koynunda bir çift suna beslenir.

Sen ağlama kirpiklerin ıslanır.

Ben ağlım ki deli gönöl uslanır. " Demem mi ben şimdi...

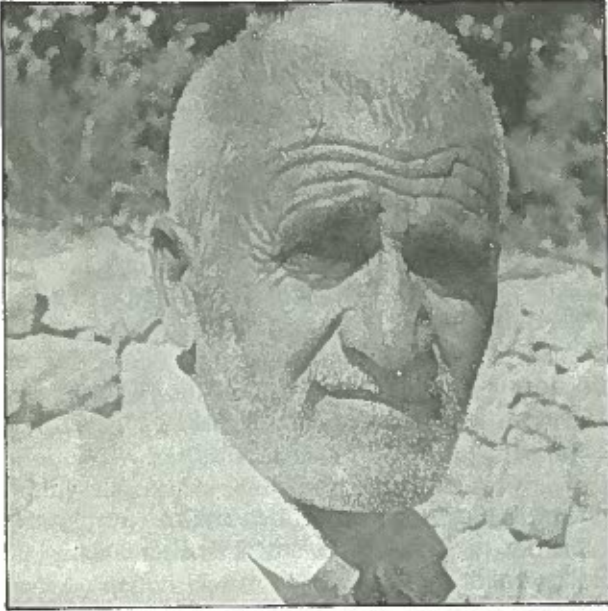
"Düğünde gel ! Bayramda gel ! Yaşarken gel !.." diyorlar.

"Gel ki dallarda çiçek, toprakta böcek görelim. Gel ki yollarım yapılsın, okullarım açılsın. Gel ki bir ses olalım. Gel ki nefes alalım. Hasret, gönöl kafesimizde bir kuş... Gel ki, birlikte onu salalım !"

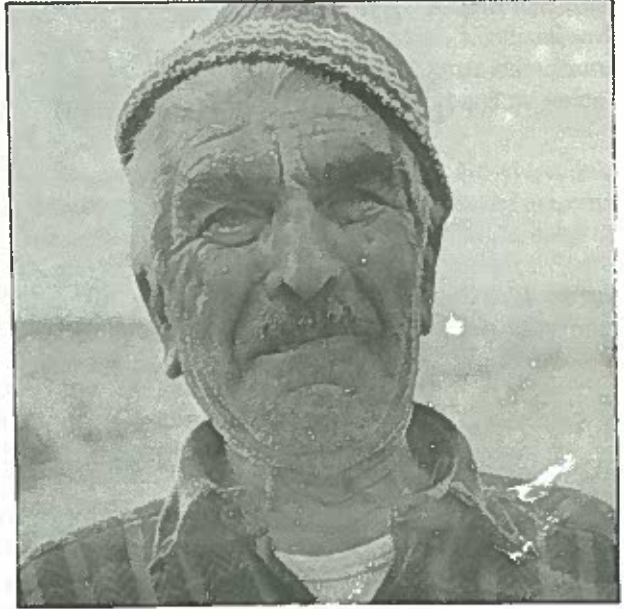
Eşim "Yemek hazır, Ahmet" diyor. Sofranın başında, besmeleden önce "tatilde Ağın'dayız" diyorum. Oğlum Kıvanç ve kızım Didem, sevinç çığlıklarıyla boynuma atılıyorlar. Öpücük yağmuruna tutuluyorum.

Daha iştahla yemeğe başlıyoruz...

Ağın'da buluşmak üzere hoşça kalın !

H. Turan Çobanoğlu (Hirik)

Hüseyin Şahin (Lingiroğlu)

Fotoğraflar:
Cüneyt ÖZKUL

OLUMSUZ AİLE TUTUMLARI

Sevgi TALU
Psikolog

Her yaşta insanın ruhsal gereksinimleri arasında önemli iki temel gereksinim vardır:

- 1-Sevmek ve sevilmek.
- 2-Kendisi ve başkaları için değerli olmak.

Sağlam ve sağlıklı kişilik gelişmesi için, çocuğun gereksinimlerinin doyurulması ve ileride bu gereksinimlerini kendi kendine doyurabilme yetenek ve sorumluluğunun gelişmesine olanak sağlanması gereklidir.

Ailenin çocuğa karşı tutumunun iki temel ögesi vardır.

- 1-Sevgi.
- 2-Disiplin.

Kuramsal olarak en olumlu tutum, temel gereksinimlerini en uygun biçimde karşılayan, kişide kendi kendisini doyurabilme yetisi geliştiren, iki temel öğeyi en sağlıklı biçimde ve oranda içinde bulunduran tutumdur. Bu temel öğelerde aşırı orantısızlık olumsuz tutumlar olarak nitelenebilir. Bunlar aşağıda tanımlanmıştır.

AŞIRI VERİCİ, KORUYUCU VE AŞIRI DİSİPLİNSİZ TUTUM:

Bu tutumda sevgi ve disiplinsizlik iki aşırı uçtadır. Sevgi, vericilik ve koruyuculuk biçimindedir. Çocuk ne kadar büyümüş olursa olsun, aile ona ilk yıllarda olduğu gibi daima vermeye ve korumaya eğilimlidir. Çocuktan birşey beklenmez, disiplin uygulanmaz. Disiplinsizlik yalancı bir hoşgörü biçiminde görünürse de, aslında ailenin güçsüzlüğü ve yetersizliğinin bir sonucudur. Burada disiplin, aşırı baskıcı bir eğitim anlamında değil, "Öğretici, düzenli davranış ve yetkinlik kazandırıcı yetiştirme" anlamındadır. Çocuk için en zor durum da evde disiplinin olması, ancak nerede ve ne zaman uygulanacağını bilinememesidir.

AŞIRI İTİCİ, İLGİSİZ VE AŞIRI DİSİPLİNSİZ TUTUM:

Bu tutumda da disiplinsizlik söz konusudur, ancak disiplinsizliğin buradaki nedeni sorum-

suzluk ve ilgisizliktir. Disiplin, ilgilenme ve çocukla aynı yaşantıyı paylaşmakla uygulanır. Bu tutumda sevginin yetersiz oluşu aşırı iticiliğe neden olur. Çocuk yeterli sevgi, bakım görmez ve hazır olmadığı çağlarda bağımsızlığa zorlanır: Bir an önce kendi kendisine yetmesi, kendisine bakması beklenir. Çocuk ve ana-baba bir evi paylaşan ve kendi yaşantılarını sürdüren pansiyoner gibidir. Bu tutum, çok yüzeyde, çocuğa bağımsızlık tanıma gibi görünebilirse de, çocuğa gereksinim duymadığı kadar bağımsızlık vermek, ana-babanın ilgisizliğinin bir savunmasıdır.

AŞIRI VERİCİ VE AŞIRI DİSİPLİNLİ, DENETİMLİ TUTUM:

Burada sevgi, aşırı verici ve koruyucu bir davranışla sunulmaktadır. "Ancak çocuğa bir bebek gibi bakıldığı halde, kendisinden beklenenler çoktur. Ailenin, toplumun kural ve yasaklarını erken yaşta öğrenmesi istenir. Bu beklenti, sevgi ile beraber sunulduğunda çocuk tarafından kolay benimsenir, benliğe sindirilir. Bazen, çocuk bu sindirmede aşırı gider ve kendi kendisine aşırı kontrol koyar, böylece acımasız bir süper ego'ya sahip yetişkinler yetişir.

AŞIRI İTİCİ VE AŞIRI DİSİPLİNLİ, CEZALANDIRICI TUTUM:

Bu tutumda sevgi yetersizliği, aşırı kontrol ve disiplin beraberdir. Bu tutumla, çocuğa yeni davranış örüntüleri kazandırmak mümkün değildir. Ceza korkusu ile davranışa bir çeki düzen verilebilir. Ancak sağlanan düzen sürekli olmaz. Bu nedenle, çocuk eğitiminde ceza korkusu hiç bir zaman ön sırada yer almamalıdır. Ana-baba ve çocuk ilişkisinde güven ve anlayış temel olmalıdır. Aslında, anlayış ortamında sert ve aşırı yöntemlere pek gerek kalmaz. Arada bir beliren çocuksu yaramazlıklar kesin ve tatlı-sert yaklaşımlarla ele alınıp, kolayca düzeltilebilir.

NASIL CEZA VERMELİ:

İlk kural, davranış aşırı olmadan, çığırından çıkmadan çocuğun durdurulmasıdır. İstenmeyen bir davranış kesin bir dille ve kararlılık belirten bir ses tonuyla yapılmalıdır. Soğukkanlı bir tutumla daha iyi sonuç alınır. Yapmaması gereken davranış, kesin bir ifade ile ve kısaca nedenleri ile çocuğa açıklanır. Ana-babanın verdiği kararın kesin olduğunu çocuk hissetmelidir. Önce karar verip, daha sonra vazgeçmek çocuğu da şaşkına çevirir ve bu sefer çocuk hangi tepki karşısında nasıl davranacağını bilemez, sonuçta çocuğa uygulanan her türlü yöntem başarısız kalmaya mahkumdur.

Diğer önemli bir husus cezanın suça uygunluğudur. Başka bir deyişle ceza suçu aşmamalı, uygulanabilir ve gerçekçi olmalıdır. Günlük kardeş geçimsizlikleri, terlik giymemek, yemekten önce elini yıkamamak, ev içinde koşmak gibi davranışlar cezalandırma nedeni olmamalıdır.

Ceza vermeden önce çocuğu dinlemek, yersiz, haksız ve aşırı cezalandırmayı azaltabilir.

Diğer önemli bir nokta da çocukların, duygu ve düşüncelerinden ötürü değil, davranışlarından ötürü cezalandırılmalarıdır. Öfkelenmek, kızmak, olumsuz duyguları açıklamak ana-babalar kadar çocukların da hakkıdır. Örneğin, annesine "Seni sevmiyorum" diyen bir çocuğu cezalandırmak yerine onu dinlemek daha doğrudur.

Dayağa başvurmayan, ya da çok seyrek başvuran ana-babaların elinde eğitici kurallar ve esnek olarak uygulayabileceği yöntemler vardır. Bunlardan en olumusu çocuğu sevdiği şeyden mahrum bırakmaktır. Bunlar sokağa çıkma yasağı, televizyonda çizgi-film seyretmeme, oyundan alıkoyma olabilir, fakat kesinlikle karanlık bir odaya kapatma olmamalıdır.

HASRET

Otuz yıldır ben sılamdan ayrıldım.
Diyarı gurbette eğlendim kaldım.
Ne bir yol uğradım ne haber aldım
Bir mektup yollasam kızarmı bilmem.

Ağabek hersene geldim geleceğim
Otuz yıldır çözülmedi bilmeceğim.
Korkarım sılama hasret öleceğim.
Mektubuma cevap yazar mı bilmem

Candan selamını herkese ilet.
Gelmışten geçmişten biraz sual et.
Mektubunla ferahlat doluyum gayet.
Bu mektup hasretliği çözer mi bilmem.

Koyun otlattığım dağlar yazılar.
Heybemde meleyen taze kuzular.
Gözüm görmez fakat gönlüm arzular.
Bu gönül oraları gezer mi bilmem.

Çayların da çimdirdim gölünde yüzdüm.
Düğünde oynadım bağında gezdim.
Gah çyırık eğirdim gah iplik çözdüm.
Gönül bu yaşamdan bezer mi bilmem.

Düven sürdüm harmanında dönerek
Dağlarında kes topladım bir mercek.
Dut salladım üzüm dördüm gülerek
Bizim salk üzüm süzer mi bilmem.

Kelik tuttum tavşan vurdum dağında.
Hile yoktur kaymağında yağında.
Aklım kaldı o sütlü kuymağında.
Hapçılar her sabah gezer mi bilmem.

Kar yağınca gamalağa yürürdük.
Bütün köylü hep damları kürürdük.
Kuyu açıp çoğunu düşürürdük.
Bizim elin karı tozar mı bilmem.

Çece sen gideli çok yıllar geçti.
Yazdığın o günler hepsi değişti.
Bıraktığın köyün yarısı göçtü.
Bu mektubum seni üzer mi bilmem.

Arın kaçsa kimse yok ki taşıya.
Koskoca köy kaldı üç beş yaşlıya
Ganı Dayı, Dilo, Çavuş rahmetlik.
Kim çalaki uzun hava başlıya.

Bir çocuk dahi yok mektup yazmaya
Komşu köyden gelir mezar kazmaya
Niyetim yok moralini bozmaya.
Yaşantı bu, hakikat bu, sorun bu

Mustafa ne yaptın nere el attın.
Kapanan yarayı tekrar kanattın.
Ta burnumun dıkgılığın sızlattın.
Hasretlik daha çok uzar mı bilmem.

Mustafa ÖZDEM
Bademli

ağın Düşün ve Sanat Dergisi

**Sizin Derginiz
Abone olun, Okuyun, Okutun**

**Lütfen ABONE Ücretlerinizi
PTT 101843 nolu Posta Çeki
Hesabına Yatırınız.**

ALFABEMİZ HALK DİLİNİ YAZMAYA YETERLİ DEĞİLDİR

İsmail İBEYDEMİR

Merter 1992

Latin harflerinin Türk Diline uyarlanması sırasında; hangi amaçla olduğunu konumuz dışı tutarak, Halk Dili'nin yazılıp okunmasına yeterli olmadığını görüyoruz. Bu nedenle, halk bilim derlemcileri, eksik harflerin yerine transkripsiyon işaretleri koymaktadırlar. Biz de, Ağın yöresi halk bilim derlemelerimizde, bu eksiği yerine getirmek amacıyla, iki önemli transkripsiyon işareti, yöremiz dilinin örnekleriyle belirteceğiz. Hani derler ki; çiçekte gidip çağalada gurbetten dönen birisi, karşı yamaçta otlayan keçileri göstererek "Şu karşıda gezen karaca karaca şeyler ne?" demiş. Belki İstanbul ağzını Türkçe kabul eden, buna göre de bizim örneklerimizi beğenmeyenler olabilir. Biz diyoruz ki; Anadolu halkı dil, din, ırk ayrımlarına yöneticilerce götürülmüş, kim-senin karışmadığı zamanlarda ortak yaşamlarının gereği, ortak halk bilimini oluşturmuşlardır. Böylece Ağın da, bu mozayığın içinde bir yer olmuş. İstanbul ağzının Türkçenin örneği olmak şöyle dursun, Türkçenin bozulmasına örnek olmuştur. Bazı dil uzmanları yöremizde Özbekçe onomastik incelemeler yapadursun, bu yolun yolcuları yakın bir gelecekte köylerimizin eski adının unutulmasından sonra, Oğuzca onomastik savlar da yapacaklardır. Biz bu konunun uzmanı değiliz, amacımız yalnız ve yalnız, uçara bizden uzaklaşan, Ağın yöresinin diline bu yolda örnek vermektir.

Sözünü ettiğimiz transkripsiyon imlerden birisi (é) harfidir. Bu ses ne (e) ile ne de (i) ile çıkarılamayan, alt çenenin ileri çıkartıp verilen sesdir.

Bu savımıza şöyle bir örnekle girelim; (él eliyle yılan tut, yarisını yalan tut). Burada é harfini e olarak okursak; El eliyle yılan tut yani, elimizin eliyle yılan tutmak gibi bir anlam, Atasözümüzü yıkar. Başka bir örnekte; (Elin évdir) dediğimizde, (é)imi koymazsak, elin içinde oturduğumuz evdir olur ki, deyim yıkılır. Gene (yad éller aldı beni) dediğimizde, yad yani başkasının elleri bizi almış olur ki; el ile él arasındaki bambaşka anlam birbirine karışır. Gene (él éttin beni) dediğimizde, él ile el karmaşası, deyim anlamsızlaşır. Gene (yaprağın dërdim) derken, é imi e ile yazılırsa (yaprak derdim) gibi dertli bir sonuç alırız. Gene (él éle böyle bakar) derken, bir elin diğer bir ele bakması gibi bir saçma anlam elde ederiz. Bu örneklemeler daha çok; yazarken bu eksiklerle yazar, okurken (é) imini kullanırsanız, dikkat ettiğimizde bunu kendimizde hemen görürüz.

İkinci bir önemli eksik de H harfinin gırtlaktan çıkan,

arapçada üstü noktalı H harfi ile çıkarılan sestir. Bu sesi de (GH) imi vermeyi amaçlıyoruz. Bazıları böyle bir sesin olmadığını, bu sesin H ve K harflerini bozarak çıkardığımızı söyleyebilirler. Bunun için şöyle örneklerle bir bakalım: ĞHalğho, ğhalçık, ğhamşor, ğhanger, ğhapağhap, ğhaş, ğhavğho, ğhibilik, ğhiçêş, ğhimik, ğhinami, ğhirinç, ğhirğhana, ğhizém, ğhovf, ğhozelek, ğhuv, ğharğhurum ve. birçok sözcükleri H yahut K ile okuyup bir dinleyelim, ne anlama geldiğini bilene aşk olsun deriz. Kaldık H harfi ile konuşulan şu örneklerle de ĞH ve K harfleri ile okuyup bakalım, Ağın'ca oluyor mu? bir anlam verilebiliyor muyuz? Haranı, Har Hamut, Hargolik, Harro Marro, Hasut, Hayıf, Hedik, Hékilim, Hemdert, Hemin, Hémiç, Hérk, Herme, Hovlama, Horanta, Herle, Hézan, Hevenk vb. dediğimiz gibi bunları H harfi ile söylemek zorundayız, yoksa gerçek deyiş yapamayız.

ĞH iminin K den bozulma olmadığını, başka örneklerle de görebiliriz. Kakut, Kâmus, katma, keveşe, kesmük, kesim, kesek, kesdel, kepenek, kéran, kendeK, kenkül, kem, kemre kejik, kindik, kırakıra, kırçıklı, kiroçi, kırza, kırmıtık, kıtrik, кіsek, kolik, kos, kômbe, kösevü, kötürge, kukum, kunt, kurik, kutmüjürüm, kufik, küle, küle, küncü, kürtük, küşletme, vb. sözcükleri H yahut ĞH imi ile okursak, gerçek anlamlarını bulamayız.

Yukarda gördüğümüz örneklerdeki tilciklerin Türkçe olmadığını savlayanlar vardır. Halk biliminde bir soyun güdümü yapılamaz. Hele Anadolu gibi, binlerce yıllık uygarlıkların üstünde oturan bizlerin böyle bir yanlışla kapılmamız gerek. 1986 yılında ARAPKİR YILLIĞI diye bir kitap basılmış. Arapkir adının Ermenice ARAP-KİRT olması yüzünden, 1986 sonrası şehrin adı ARAPKİR olarak değiştirilmiş. Binlerce yıllık ARAPKİR ermeniden gelmesin diye, bir arap generalin yöreyi almış olması ileri sürülerek, ARAPGİR olarak değiştirilmiş. Oysa bu konuyu, Fikri Yücel ARAPKİR TARİHİ diye bir kitapta belgelere dayanarak kanıtlamışken, Ermeninin adını silmek için bir araba benzeterek değiştirmişler. Oysa Ermeni bize Araptan yakındı, biz yüzyıllarca birlikte oturduk, komşu olduk, ortak kültür edindik, ortak halkbilim yaptık. Bu gözlemlerle, bu saçma varsayım ve öngörmelerle yapılan işler, tarihi yıkımdır. Halkbilimde bu kanının yeri yoktur. Köylerimizin eski adları yenilerinden iyiydi. Masa başında oturan ve de Ağın'ı hiç tanımayan yabancı memurlar, kendi kafalarından, Altınayva, Demirçarık, Beyelması, Samançayı, Başpınar, Ortapınar, Kenarpınar, Arkapınar derken folklor

İBİK DAYI

H. Cüneyt ÖZKUL

Ağın'da "İbik Dayı" diye hazırcevaplığı ve espirileri ile tanınarak sevilen, sayılan İbrahim Özkul 1867 yılında Ağın'da doğmuştur. Dedelerimin amcasıdır.

İnce uzunboyllu, başında saçı, ağzında dişi olmayan ve takma diş kullanmayan, yaz kış sağuktan hoşlanan, hafif kekeme biridir.

Gençliğinde İstanbul Belediyesinde zabıta memuru olarak çalışmış, emekli olduktan sonra yaşamını, Ağın'da (Çocuğu olmadığı için) çocuğu kadar sevdiği, yegenleri Halim ve Hüseyin'in yanında sürdürmüştür. Gününün büyük bir kısmını kuzularını otlatıp kahvede tavla oynarak geçirmiştir. Ağın'ın Nasrettin Hocasıdır.

1943 yılında Ağın'da vefat etmiştir.

O DA MELEK DEĞİL Mİ?

Vaktiyle Elazığ Muallim mektebinde (Elazığ Öğretmen Okulu) öğretmenlik yapan ressam Cemal Tollu, aynı okulda öğretmen olan dedem Halim Özkul tarafından Ağın'a davet edilir. Ağın'da geçirdiği süre içinde, ilgisini çeken bazı kimselerin portrelerini yapar. Bu arada büyükbabamız Hacı İsmail Efendi'nin de sarıklı, sakallı, kaftanlı bir resmini yapmak ister. Hacı İsmail Efendi;

"Ben resim falan yaptırmam, resim olan eve melek girmez yavrum" der. Hacı İsmail Efendi, orada bulunan yeğeni İbik Dayı hemen atılarak yanıtlar;

"Hacı amuca, öyleyse yarından tezi yok odamın dörtbir yanını resimle donatacağım. Azrailde melek değil mi, o gelmesinde ötekilerin sitlin sene lüzumu yok" der.

ATEŞ ÇIKARIYOR DA

İbik dayı, bir gün traş olmak için berbere gider. Berber, Mehmet Usta (Ercan) İbik Dayı'nın sakalını bir güzel sabunladıktan sonra, alır eline usturayı, başlar kazımaya. Kör ustura İbik Dayı'nın birhayli canını yakar. Sabrı tükenen İbik Dayı sorar;

-Yavrum Mehmet bu ustura neden?

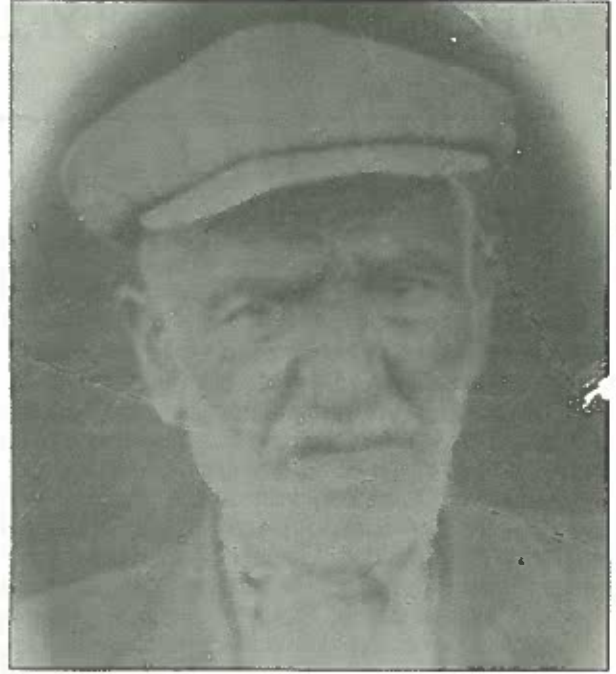
-Çelikten amuca

-Ben biliyorum yavrum. Gö..gözümden ateş çıkanyorda.

ARPAYI DA KIRABİLİYOR MUSUN?

İpek böceğini teftişe gelen müfettişe konuşuyorlar. İbik Dayı, dişsiz olup, dişlerini yapıştırmadığı için müfettiş.

-İbrahim Amca, ben dişimi yaptırdım, buğdayı

bile kırıyorum, diyince İbik Dayı, hemen taşı gediğine koyar.

-Arpayı da kırabiliyor musun müfettiş bey?

AMASYA'NIN ELMALARI

İpek böceği müfettişi memleketi olan Amasya'nın elmalarından bahsederken;

-Bizde öyle güzel elmalar olur ki, kulağının dibinde salladığın zaman içindeki çekirdeklerin şık şık sesini duyarsın. İbik Dayı hemen, "Müfettiş bey, o senin duyduğun kaşağı sesidir" der.

ÇOKTAN YALADI YUTTU

İbik Dayı ile Ömer Lütfü tavla oynuyor. Ömer Lütfü şeşiyek gelse diyor, atıyor zarı, söylediği geliyor. Birkaç el üst üste böyle olunca, İbik Dayı kızarak Ömer Lütfü'nün "ağzına sı..." diyerek küfür ediyor.

Bir süre sonra Ömer Lütfü gele atıyor. İbik Dayı bu sefer de "Ağzın yiyem senin" diyince yanındaki İmam Dayı, İbrahim, "Biraz önce ağzına küfür etmiştin, şimdi yiyorsun". diyince İbik Dayı cevabı yapıştirir.

o.. o. onu çoktan yalayıp yuttu.

PİZOZLAR YUVARLAR

Toğ o ile Ömer Lütfü tavla oynuyorlar. Ömer Lütfü Toğ o'yu yeniyor. Sonra İbik Dayı'ya dönerek;

-Bu gün önüme kim çıksa yuvarlıyorum, gel sende beni yuvarla, diyor. İbik Dayı kendine özgü cevabını veriyor.

-Yoğ, ben seni yuvarlayamam, seni ancak pizozlar yuvarlar.

YUVAMIZ KATILIMIZ OLUYOR.

Sallandı evimiz, canımız
Yıkıldı evimiz, canımız
Bir baba, bir ana, bir kız
Param parçayız.
Param parça kafam, kolum, bacağım.
Bu gün onüç mart saat ondokuz sonrası
Ezrinca'da deprem bizi yakaladı.
Biz yıkıkların altında.
Herşey herşey param parça..
Karım mutfakta gidemiyorum gelemiyor
Göremiyorum bile.
Yanı başımda yavrum çığlıklar içinde.
Kızım inler, karım inler, ben inlerim
Ne kendime, ne kimseme yardım edebiliyor ellerim.
Karımı da kızımı da pek severim.
Yok olacak bu sevgiler az sonra.
Yarına bile kalmayacak yarına..
Yarın;
Mektup yazacaktım asker oğluma
Komşu gezmemiz vardı Karımla, Kızamla
Ağlamama zaman kalmayacak
Acı acı..
Kafamdan geçenlere bak.
Yuvamız katilimiz oluyor..
Karım bu şehirden gidelim demişti
Geçti..
Ah! karımın sesi kesildi. Kızım ölüyor.
Az sonra ben ne olacağım.
Sönüyor herşeyim. Söndürüldü ocağım.

Akif UĞURLU

19 MART 1992

Mehmet TAŞBAŞI

İsmail ERCAN

Dergimizin bir amacı da, kendi içimizden çıkmış, bizlerden birisi olan sanatçılarımızı hemşehrilerimize tanıtmaktır. Bu sayımızda Heykeltıraş Mehmet TAŞBAŞI'ni tanıtmaya çalışacağız.

Sanatçı TAŞBAŞI, 1938 yılında Elazığ-Ağın'da doğdu. İlkokulu Ağın/Şenpınar'da, ortaöğrenimini Malatya'da bitirdi. Daha sonra İstanbul'da sanat lisesine girdi. Lise yıllarında Neşet DERENER'in eğitiminde bulundu. Bu dönemde, sanat çalışmalarını yürütürken yüksek öğrenimini inşaat dalında tamamladı. Bayındırlık Bakanlığında Raportör ve şeflik görevlerini, İstanbul Topkapı Saray Müzesi Harem Dairesi ve Sanat Atölyeleri Şefliğini yaptı. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinin özel davetleri üzerine Zühtü MÜRİTOĞLU'nun atölyesinde çalıştı. Sanatçı daha sonra, İstanbul Zincirlikuyu Meslek Lisesinde Restorasyon Bölüm Başkanlığı ve Atölye Şefliği görevlerini yürüttü. Halen Yıldız Üniversitesi Restorasyon Bölümünde öğretim üyesidir.

İlginç övgülere hedef olan TAŞBAŞI, önce klasik sonra modern yapıtları ile Türkiye'de 85 kez özerk, 48 karma sergiye katılmış, Avrupada Frankfurt, Hamburg, Kiel, Köln, Paris, Kassel, Göttingen, Münih ve Stockholm'da 50'nin üzerinde sergi açmış, sekiz heykeli Avrupanın çeşitli müzelerine alınmıştır.

TAŞBAŞI özellikle yurtdışında açtığı sergilerde büyük takdir ve beğeni kazanmıştır. Hamburg'da açtığı sergiden 1 yıl sonra uluslararası "DU UND DEINE WELT" adlı sergiye katılmak üzere sanatçıya gönderilen mektupta "Türk sanat geleneği çağlar boyu çeşitli devirlerden geçerek günümüze bu aralık ve tazelikle siz sanatçıların yılmayan çabaları ile ulaşmış bulunmaktadır. Türk kültürünün dokusunu simgeleyen zarif, içerikli, etkin, duyuşsal eserlerinizle Avrupa'nın en büyük kentinde uluslararası bir düzeyde oluşan sergide eserlerinizle bir daha görünmenizden hakkı sevinçler duyacağız." denilmektedir.

Paris'te açtığı sergide büyük beğeni ka-

zanmıştır. Fransız Prof. Jean GUIART, TAŞBAŞI'ya şu mektubu göndermiştir.

"Efendim,

En güzel yontu eserlerinizden birisi olan 1978/5 isimli yapıtınızın Muse De L'HOMME (İnsan Müzesi) konulmasından dolayı size en içten teşekkürlerimizi ve minnettarlığımızı lütfen kabul ediniz.

Bu eser Paris'deki serginizi ziyaretimizde dikkatimizi çekmişti ve beğenimizi kazanmıştı. Heykelleriniz plastik güzelliklerinin yanında yontu tekniğiniz ve şekillerdeki becerilerinizle Paris'de çok ilgi uyandırmış ve en içten övgülere hak kazanmıştır.

Hiç tartışmasız büyük bir sanatçısınız.

Müzemiz Paris'li ziyaretçilerin hayranlıklarına eserlerinizden birini sunarken şeref duymaktadır.

Minnettarlığımızı tekrar teyit ederken en iyi duygularımızı lütfen kabul ediniz efendim. Prof. Jean GUIART-İmza"

Türk Basınında sanatçı hakkında yüzlerce yazılar çıkmış, sanat çevrelerinin beğenilerini kazanmıştır. Merhum ULUNAY 4 Ağustos 1967 tarihli Milliyet'te şunları yazmıştı. "Bunları bir Avrupalı görse, o derece şaşırır ki insan kudretinin nelere kadir olacağını anlar. Hele bir Amerikalı görmüş olsa, sanatkar Mehmet TAŞBAŞI'yı ağırlığınca altına gark eder. İnsan bir tekamüle varabilmek için nasıl sanat merhalelerine atlayıp geçebilmeli? Oyma deyip geçmeyin. Kalemın bir yanlış hareketi bütün bir levhanın kıymetini hiçe indirir. Bu zat, sanatı bütün ihtişamı ile kavramış ve onu muhabbet dolu kalbine bastırmıştır."

Tükenmek bilmeyen azim ve sabırla sanat çalışmalarını çok olumlu bir gelişme ile bu güne kadar getirmiştir. TAŞBAŞI'yı içtenlikle kutlar, tüm eserlerinde kendisini ararken, başarılı yapıtları ile sanat evrenine bir basamak daha eklenmesi en güzel dileğimizdir.

YAZANLAR: Ortaokul Öğrencileri
Tuğba SARIOĞLU
Serap TANDOĞAN
Zişan DOLGUNYÜREK

ÇOCUK

Çocuğun toplumdaki yeri: Çocuk, genel anlamda, ailenin temelini sağlayan ve bulunduğu aileye erişilmeyecek ölçülerde mutluluk veren bir varlıktır. Nasıl ki; aile toplumun temel taşı ise; çocuk da ailenin geleceğe açılan uzantısıdır. Her canlı gibi; çocuğun da şefkate, anlayışa ve sevgiye gereksinimi vardır. Çocuğa verilmesi gereken bu duygu, aileden , daha açıkça ana ve babalardan verilir. Sevgiyle yetişen çocuklar, her yönden daha gelişik olurlar. Aile dışında toplum yaşamında başarılı olmanın yolu, aile sevgisinin verildiği rahatlıktan ve kişiliğin bulunmasından geçer. Bu aşamadan geçmeyen çocuklar, istenilen kişilikte olamadıkları gibi, bazan da topluma problem olurlar.

Çocuk Esirgeme Kurumları: Yukarıda belirttiğimiz mutlu ortam, her çocuğun eline geçmeyebilir. Kimsesiz ve ailesiz çocuklar dünyanın her yerinde olmuştur. Yurdumuzda bu gibi çocuklara, aile ortamı yaratan kuruluş Mithat Paşa eliyle kurulmuş, bu gün Çocuk Esirgeme Kurumu adıyla yaşamaktadır. Himaye-i Etfal adıyla Cumhuriyet dönemimize ulaşan bu kuruluş, 1921 yılında Atatürk tarafından kurulmuştur.

Türlü nedenlerle ana ve babasından uzak yaşayan çocuklar, bu kuruluşun korumasına verilirler. Çocuk Esirgeme Kurumu, korumasına aldığı çocuklara, bir aile ortamı

yaratılıp, bu ortamdan uzak kalmış çocukların düştüğü psikolojik bunalımlardan, büyüklerin sevgi ve şefkatiyle kurtarılmakta, bu gün binlerce genç toplumda sağlıklı yerlerini almaktadırlar. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, toplumun geleceği olan çocuklarımızın aile ortamında bulunmayanları da çoktur. Aile için de büyüyen mutlu çocuklarımız ölçüsünde olmasa da, sokakta kalmış, kötü alışkanlıkları ile toplumumuza zararlı kişiler yetiştirmekten kurtarılması gereken kimsesiz çocuklarımıza kucak açan, Çocuk Esirgeme Kurumlarımızın yaşaması ve daha da gelişmesi, yurttaş olarak yardımlarımızı artırmamıza bağlıdır. Bu kuruluş yurttaş olarak bizden maddi ve manevi yardımlar beklemektedir.

Türkiyenin geleceği olan çocuklarımızın kimsesiz olan bölümüne seslenerek; sevgili kardeşlerimiz yalnız değilsiniz, sizi sevgiyle kucaklayan, şefkatle kucak açan kardeşleriniz ve devletimiz var. Gönülden seslenerek diyoruz ki: Sizlere arkadaş olacağız, sizlere ana baba olacağız, yalnız ve kimsesiz değilsiniz.

1 Ocak 1992

KANSIZ İHTİLÂL

Bir varmış, bir yokmuş.
Ne uzak, ne yakın
Bir zaman içinde,
Güneşli, mesut bir ülkede,
Türemişti bir "Harami Çetesi"
Ağızlarında büyük büyük sözler,
Ellerinde "Görülmemiş Kalkınma" meşalesi.
Vaatler ışıklı,
Ümitler Parlak,
Esaslar kitaptandı.
Ve bu "mihval üzere"
Tam on sene,
Boyadılar milletin gözünü,
Ayağa düşürdüler "şeref" sözünü.
Çiftliğe benzettiler,
Devlet Kapusunu,
Torbaya indirdiler,
Yurdun tapusunu.

Balayı arifesinde
Kadın, erkek,
Yaşlı genç
Buldum sanmıştı,
Bekleneni, umulanı.
Reis başta,
Çete ayakta.
Hazırdı Binlerce Haramiye Saltanat.

Çok geçmeden
Sahte şehzadeler,
Bir arpa boyu yol gitmeden,
Gözleri karardı,
Başları döndü.
Deniz tutmuştu sanki...

Aşılacak beller varken,
Atlanacak seller varken,
Devrilecek dağlar varken,
Düzlükte şaşırdılar yollarını

Düşünmek, uğraşmak,
Harp, darp ve yokluklarla,
Perişan, yorgun millete,
Bir parça ümit,
Derilere ilâç,
Yaralara merhem
Bulmak varken...
Buldular işin kolayını:
Zevk, safa, aşk, meşk,

İçki, kadın, eğlence..
Yalan, palavra, tezvîr,
Sahtekârlık, gasp ve ihtikâr.
Bunlardı fiillerinin muhasebesi...

Bülbüller uçuştı gitti,
Gül bahçesinden...
Kargalar bülbülleşti,
Serçeler atmacalaştı..
Şahin oldu göklerde,
Dilsiz tarla kuşları.

Çekildi gören göze,
Ters örgülü perdeler
Tıkansın istendi kulaklar.
Pirangalandı bilekler.
Radyolar dinlenmezdi,
Yalandan, iftiradan, küfürden

Düzmece cepheler kuruldu
Günahsız ölümlerden,
Uyur-gezerlerden.

Siyaset, kıyasat
"El çabukluğu marifet"...

İnkılapların nuru,
Silinmek istendi vicdandan,
Anayasa, kanun, nizam,
Birer oyuncaktı ellerinde
Gören, anlayan, duyan,
Bu kara, bu kaba davranışa
Dur!.. diye haykıran,
İlim, irfan,
Din, iman,
Şeref, namus, şan,
Ahvale, ağlayan vicdan,
Kara kuvvetlerle,
Yobazlıkla savaşan,
Her çağdan, her meslekten
Sayısız insan;
Copta, gazla, sopayla,
Tüfekte, tabancayla,
Akıtılan kanlarla,
Susturulmak, atılmak,
Çamura batırılmak
İstendi insafsızca.
Bir yönde Hakkın,
Bir yönde zulmün eli.
Ortada, Milli sabrın,
Kıldan ince, kılıçtan keskin,
Çelikten teli.
Gerildikçe inceldi,
İnceldikçe gerildi.
Kızardı, kıvılcımlandı.
Ve koptu birdenbire...

Doğacak fırtınayı
Haramiler duymadı.

ATA'nın ruhu önde,
Kükredi Milli vakar.
Çelik damarlarda
ATA'nın kanı..
Göğüs bağı açık..
Ağızlarda yanık bir beste:
"Olur mu, böyle olur mu?"
"Kardeş kardeşi vurur mu?"
Cemaller, İrfanlar
Mehmetler, Kalmazlar,
Turanlar, Yılmazlar
Gazi , Şehit
İsimli , İsimsiz
Yüzlerce kahraman.
Hak, adalet, bayraktı ellerinde.
Bahar rüzgârı gibi estiler,
Tatlı, tatlı.
Ankara'da Çankay'da,
Ve bütün yurttta.
Güneş erken doğdu.
Bir, Yirmi Yedi Mayıs sabahı.

Koğulmuştu ufuklardan
Makyavel'in sinsi ruhu.
Güneş erken doğdu,
Bir Yirmi Yedi Mayıs sabahı.

Yıklıdı, masal oldu.
Zulmün, irticain,
Temelsiz saltanatı..

Kutsal inançları, basamak
Yalanı, iftirayı, sığınak
Gibi kullananlar,
Toplandılar çekirgeler misali
Sessiz, gürültüsüz.
Topsuz, tüfeksiz
ve kansız.

Karanlık gecelerden sonra
27 Mayıs'ın,
Güneşli Sabahında.
Görmüş, geçirmiş,
Yapılmış, yıkılmış yurdun,
Yanık bağırında.
Bir abide yükseldi.
Mert, erkek, vakarlı,
Tertemiz, dimdik,
İbret dolu bir abide:
"KANSIZ İHTİLAL"

Hüseyin KABASAKAL

Adapazarı

28 Aralık 1960

AĞIN'A HİZMET

Ağın Dergisi'ni yeniden yayımlamak, Ağınlılar için sevindirici bir hizmettir.

Bu hizmeti gönüllü olarak üstlenen sayın hemşerilerimizi yürekten kutluyorum.

Bölgesel yayın organlarının, sözcülüğünü yaptığı bölgeye ait problemleri, hizmetleri, bazılarına göre "Habere Değmez" sayılsa da basit olayları, gideni-geleni, doğumu-ölümü, tayini-terfii yazması okuyucularını mutlu edecektir.

Genel ekonomi yerine, bölgeyi ilgilendiren ekonomik konuların, genel sağlık bilgileri yerine, bölgeyi ilgilendiren sağlık sorunlarının, genel imar ve bayındırlık hizmetleri yerine, bölgede yapılabilirliği olan, öncelikli hizmetlerin dile getirilmesi, bölge halkına daha çok fayda sağlayacaktır.

Ağın Belediyesinin fevkalade kıt imkanlara sahip olduğunu biliyoruz. Belediye gelirleri ile hizmet üretilemeyeceği yalın bir gerçektir. Bu nedenle, saptanacak acil ve öncelikli hizmetler için bölge halkının katkıları gerekmektedir.

Belirlenecek hizmetlerin tahmini maliyetleri ilgililere duyulduğu takdirde, gereken desteğin verileceğini tahmin ediyorum.

Örneğin:

Şenpınar (Vahşen) le ilgili aciliyeti olan ve 1992 yılında yapılması düşünülen herhangi bir hizmetin tahmini maliyeti belediye saptandıktan sonra, halen orada oturmakta olan veya dışarıda bulunan mahalle halkına duyuru yapılarak ödemeleri gereken asgari pay bildirildiği takdirde, o iş için gerekli paranın toplanacağını kuvvetle tahmin ediyorum.

Bu usulle bir işin tamamlanması, diğer yıllarda yapılacak işlere örnek olacak, kaynak yaratılması kolaylaşacaktır.

Belediye, Mahalle muhtarlığı ve dernek işbirliği ve öncülüğünde halkımızın çok büyük katkılar sağlayacağına, hizmetler üretileceğine inanıyorum.

Yeter ki teşebbüs edelim, yeter ki teşebbüsümüzü halkımıza ve hemşerilerimize anlatabilelim.

Hayırlı teşebbüsler için öncüler bekliyoruz; öncülüğünüzü bekliyoruz.

Cümle hemşerilerimize selâmlar.

Süleyman Selâmi TAŞBAŞI

NE YAPMALI ?

Bir ak güvercin gibi, ayazı gecelerde,
Billür sesine dudaklarımla değsem,
Objektife sığmayan sütbeyaz gülüşünü,
Avuçlarımda sevsen...
Ama vakit çok dar, yol uzun
Hemen gelemiyorum.

Sen bu loş aynalarda aklaştan sevdamızı,
Neden katı ellerinle sıktın, incittin,
Çatlıyor derisi şahdamarımın,
Ve ağrıyor derinlerde yalnızlığım,
Nerem, bilemiyorum...

Aydınlık ve gölgeleri dağıtır sevincin,
Uzaklaşırken tasanın ayak sesleri,
Yakındır açılması direnç kapılarının,
Gölgen düşüyor içime,
İnan silemiyorum.

Bitmemiş şiirlerimin,
Dağlar acısı yüreğimi,
Yokluğunla özdeş olur sızı,
Acıtır, kanatır canevimi
Bakıp, göremiyorum...

MEHMET ORHAN
Ankara, 1982

HABERLER

- 1973 yılından bu yana basılamayan Elazığ İli Yıllığı nihayet baskıya verildi. İli Yıllığının hazırlanmasında hemşerimiz Günerkan Aydoğmuş'un da büyük katkıları olmuştur. İli yıllığında Ağın'a özel yer verilmiştir.

Ağın Feribot iskelesi genişletiliyor.

İlk yapılan feribot iskelesi, büyük otobüs ve kamyonların feribota girip, çıkımlarına müsait değildi. Şimdiki iskelenin biraz altında, geçen yıllarda yapılmakta olan, iskelenin eğiminin yeterli olmadığı için feribot yanaşamamaktadır. Ne olacağı düşünülmeyen büyük bir kısmı tamamlanan iskelenin yapımından vazgeçilerek, eski iskelenin genişletilmesine başlanmıştır.

Ağın'lılar tarafından bu bölgede köprü yapımı istenmişti. Köprünün pahalıya mal olacağı ileri sürülerek, bu istek geri çevrilmişti. Oysaki, feribot iskelesine yapılan şu gereksiz masrafla, belkide köprünün yarısı yapılabilirdi.

- Derneğimizin başkanı Sn. Dr. Vâkîf Özkul 9.3.1992 Pazartesi günü bir kalp spazmı geçirerek, Yüksek İhtisas Hastanesine kaldırılmıştır. Yapılan Anjio sonucu kalp damarlarının tıkalı olmadığı, ancak daraldığı anlaşılarak taburcu edilmiştir. Kendisine geçmiş olsun der, bundan sonraki yaşamında sağlık ve esenlikler dileriz.

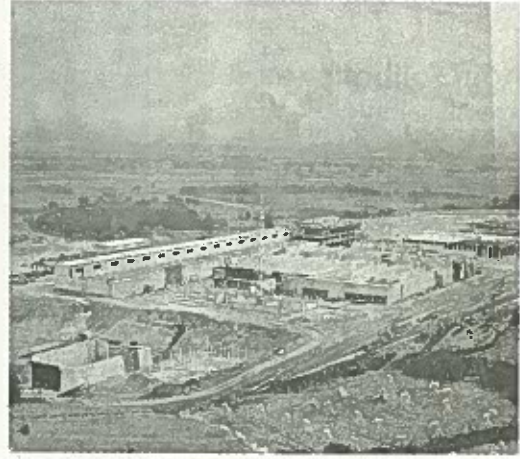
- Hemşerimiz Prof. Dr. İhsan ÇATALTAŞ 1 Mart 1992 Pazar günü İstanbul'da vefat etmiştir. Merhuma tanrıdan rahmet, aile ve yakınlarına başsağlığı dileriz.

- 28.2.1992 Cuma günü Albay Ahmet Remzi Akfırat İstanbul'da vefat etmiştir. Merhuma tanrıdan rahmet, aile ve yakınlarına başsağlığı dileriz.

- 1 Mart 1992 Pazar günü İstanbul'da ölen Saniye Aydemir'e (Kör Osman'ın eşi) tanrıdan rahmet, aile ve yakınlarına başsağlığı dileriz.

A.Uçkunkaya

AYDINER İNŞAAT A.Ş.

SAMSUN SAMSUN
İÇME SUYU ARITMA WATER TREATMENT
TESİSİ PLANT

Tepebaşı Bağlar Cad. Yenifoça Sok. No: 2 Gazi Osman Paşa - 06700 ANKARA
Tel: (4) 446 35 00 / 14 (Hat) Telefax: (4) 446 35 15